Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 5 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 54 (7400). ★ Мах 3 кеп.

Тахан — кепайоазон Ди

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ТРИБУНА

Тахан, вай мехка массе мIинге доккхий хувцамаш, эргалонаш хулаш латтача хана, газет, журнал ца дешаш, радиога ла ца дувгIаш, телевизионни передачага ца хьожаш вола, массови информаце цу средствашка гIолла республика, мехкара, хIьта ииттта дунен халкъашта юкъера а хоамаш, кердадараш довзара тIакхувш воаца саг лаха хала да. Алхха уж дайза а Iац из, цо кIоаргга уйла ю чоалханеча экономически, социальни, нравственни проблемай, дикагIйола опыт йовз, ший сакхетам лакхбу. Ииттта вай вахарах дIахада йиш йоаца дакъа а хинна дIаэттад кепайоазув, массови информаце ерriга средстваш.

Дерригача халкъа цIей санна дезду вай мехка хIара шера Кепайоазон ди. 75 шу хьалха, 1912 шера 5 мае араяьннай «Правда» яхача легальни большевистки газета эггара хьалхара номер. Газета эггара хьалхара номер арахецара хьахержад Карл Маркс ваь ди, цунца цхьана революционерий тIехьенний преемственность, марксизманен пролетарски гIулакхан мутIахьа хилар белгал а доаккхаш. Эггара хьалха из дездаьд 1914 шера 5 мае, хIьта парте XI съезда решенегIа 1922 шера денз хIара шера дездеш дола советски пресса цIей хинна дIаэттад из ди. Из алхха массови информацен пропагандан средствай болхлой профессиональни цIей хинна Iац, из да ииттта прессе дукха эзараш нах чубоагIача актива а итташ миллионаш болча кепайоазув дешарий а цIей.

Кепайоазув дегIадар дIахада йиш а йоацаш дувзаденна да сийлахь - воккхача В. И. Ленина цIераца. Из хиннав пролетарски марксистски кепайоазув вIашагIделлар, ниисача новкъа доаккхаш цунна лостам тиййнар, «Искра» яха эггара хьалхара эрсий юкъара газета хьадаьр. коммунистически прессана лард еллар, гIорваьнна публицист а партийни органий редактор а.

Коммунистически парте хадданза йоакхо яр бахьан долаш Iалаьмате боккха низ хинна, дIаэттад вай кепайоазув. Цкъа арадоалача вай газетийн журналийн тиражаш мехка бахача нахал дикка дукхагIа я. ХIанз Советски Союзе арадувл 8 эзар совгIа газет. Арадувл ииттта 5 эзар совгIа журналаш журналий тайпара кхьйола периодически изданеш. Периодически изданеш араювл вай мехка дахача халкъий 55 меттала. ХIара шера 2 миллиард экземпляр совгIа тираж а йолаш 81 эзар тайпара цIераш а йолаш арахец книжкаш.

Советий Iаьдал латтача шерашка вай пресса коммунизм хьалъяра эггара лоархIаме дола дешаш дувцара а къоастадара а къахьегамхой юкъеозара средство санна чIоагIъенна дIаэттай. Из яхаш я советски наьха гIулакхашца, йоакхонашца, партен халкъен авторитетни трибуна, наьха коллективни агитатор, пропагандист, организатор ше хилар чIоагI а деш.

БIаь эзар саг чувоагIаш йола профессиональни журналистий отряд, редакционни коллективаш, издателаш, полиграфисташ, дуккха миллионаш бола кепайоазон активисташ тIехь - тIехьагIа дукхагIа хул, цар дехкараш бехктокхамегIа хул.

Нохч - ГIалгIайчен периодически изданеш — 4 республикански, 14 городской районни, дукхатиражни йола газеташ, книжни издательство — советски кепайоазон цхьан мугIаре а долаш хьадоагIа. Цу изданешка болх беча журналистий йоккхача отрядо республике бахача наха дIадовзийт парте бакъдола дош.

Хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашъеча партийни, советски, боахама органашта, республика беррига къахьегамхошта дикагIа новкъостал де гIерташ, вахара тайп - тайпара оагIош чулоацаш дола лоархIаме, бехктокхаме декхараш кхоачашду газеташа, цар коллективаша, йоккхача авторски активо. ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера заданеш толаме кхоачашъяра къахьегама коллективашта юкъе яьржа социалистически яхь маярра дIахьокхаш, мехка общественни вахаре хIанз хулаш йолча эргалоний, дегIаахар сихдара наькъаш, парте решенеш кIоаргагIа дIайовзийтар, къахьегамхо, цун гIулакхашка хьежжа, хоастамар, коммунистически уйланца советски саг хьалкхевар — ииттта я тахан газетий кертера темаш.

Парте XXVII съездо, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо дукха доккхий декхараш оттадаьд кепайоазонна, редакционни коллективашта, журналашта хьалхашка. ХIанз, вахара ерriгача сферашка перестройка еш латтача хана, общественноста уйлан, гласноста, критикац самокритикан, кхоачамбоацаращца дукхача наха лоаттабеча къовсама лоархIам чIоагIа лакхбеннача хана, къьстта чIоагIа лоархIаме да кердадар, хьалха латтар теркалде а дукхача наха дIадовзийта а ховш, пресса болхлой хилар.

Укх шера феврале КПСС ЦК журналистащца вIашагIкхетар долаш ялх сахьата гуччахьара, кIоаргга а пайдане а къамаьл хиннад. Цига КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева даь къамаьл — из перестройкан дегIаахар сихдарен хьалашка прессо де дезарий шерра а хоадам боллаш а йола программа хинна дIаэттад журналисташта, редакционни коллективашта.

ДикагIча оагIорахьа хувцамаш хулаш доагIа республикански, районни, дукха тиражаш йолча газетий редакцешка. Цхьабакъда, КПСС ЦК январски Пленуме белгалдаьккха ма хиллара, царех дукхаяраш хIанз а перестройкага йовланза я, дешаш принципиально уттадац, кхоачамбоацарашта критика яц. Цунца цхьана партийни комитеташа а дукхагIча хана боагIача тайпара пайда эцац информаце средствах — перестройка цу низ болча рычагах, цхьайолча моттигашка цар балха духьале а ю, пресса критически лостам юха а бетташ.

Ниисадар меттаоттадар, бакъдуваш, гIулакхах дог лазаш бола нах, пресса хьаллацар духьа парте Центральни Комитето каст-каста соцамаш тIанийду информаце массови средствай а цар выступленей а хьакъехьа.

Из ииттта дале а, СССР журналистий VI съезде белгалдаьккха ма хиллара, прессера перестройка, бIарча хьайццача, халонаш духьала утташ а сов шортига а дIайода. Цхьабола журналисташ перестройкан дегIаахар сихдарен проблемаш уттае а къестае а кийчбалаьва ба, вожаш, къаьнарча уйлаех юхабовла, шоай низаш оарцагIдаха ца могаш ба. Перестройка ше-шегIа хургъя яхаш дагIарах гIулакх хургдац. Прессера перестройка — из вай воай, журналистий гIулакх да, хьинаре, творчески, эггара дикагIча тайпара профессионально из чакхъяккха езараш а вай воаш да.

Республика журналисташа шоай низ тIаберзабе беза доал доацаш хилар, мекъал, бюрократизм, социалистически рузкъа лечкъадара духьала, ширдаьннача гIулакхашта, национализмана, кхычча антиобщественни хIамашта духьала. ХIара кепайоазон деша, хIара публикацена ше бехктокхаме волга кхетадеш хила веза журналист, газета хIара болхло. партийни кадрашкара деххар да цунгара дIадехар а, балхах кхеташ, кердадар зувш, ира дешаш майрра уттадеш, доладаь гIулакх чакхдаккха ховш.

СОВГIАТАШ—КОТБАЬННАРАШТА

СССР журналистий Союза ахчан премешцей сийлен грамоташцей белгалъяьй «Ленинан некъ» (Нохч-ГIалгIай АССР), «Социалистическая Якутия» яха республикански, «Советская Кубань» (Краснодар), яха краевой, «Деснянська правда» (Чернигов), «Красное знамя» (Харьков), «Ленинское знамя» (Липецк), «Молодой Ленинец» (Волгоград), «Орал онири» (Уральск, Казахская ССР), «Призыв» (Владимир), «Хакикати Ленинобод» (г. Ленинобад, Таджикская ССР).

* * *

А. Д. Шерипова цIерагIча республикански творчески конкурса шера итогаш яьй.

НГIАССР журналистий Союза правлене бюрос конкурса хьакхахьийтача материалашкен конкурса жюре могаьчарген хьажа а хьежа ахчан премеши лауреатий дипломаши делар журналисташта:

Г. А. Левина — «Грозненский рабочий» газета советски строительства отдела заведующена — къахьегама ресурсех пайда ийбарен къахьеганза йоахача доходашца къовсам лоаттабарен проблемашта хетаьча публикацей серех.

И. Х. Джабировна — НГIАССР телевиденен радиовещанен вокхагIволча редактора — «Харцахьарча наькъагIа» яхача публицистически документальни тетIех арахийцар 80 эзар солефильма сценарех.

А. А. Хатуевна — «Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газета отдела заведующена — морально-этически темаех йолча очеркий, корреспонденцей серех.

«В. И. Ленин». П. ВАСИЛЬЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара доккхий декхараш тIайийцад Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода болхлоша. Шоай деша дай хилара ерriга таронаш оарцагIъяьхача машинашъераша цхьаккха бутт дIабахийтабац укх шера дерригача технико - экономически хьокхамий паччахьалкхен план тIехкхоачаш ца еш. Цудуха цар рапорт делар 22 апреле продукци маьхалъяккхара бив бетта план кхоачашъярах. Заданел совгIа ехкар бIаь эзар гаргга сома маьха тайп - тайпара продукци. Бив бетта планал тIех арахийцар 80 эзар сома маьха нормативно - цIена продукци.

Шоай потребителашта поставкаш яра дола договорни декхараши товарни продукци арахецара паччахьалкхен плани толамца кхоачашъяьй завода болхлоша. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 6,5 процент тIехкхоачаш я яь, духхьал из лакхъяра чотагIа хьаяьй цар планал совгIа ара мел хийца нормативно-цIена продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, кхом барен хьурмат дарен режим чIоагIъярах укх шера планал совгIа ах бIаь эзар гаргга сом пайда баьб паччахьалкхенна. Ииттта къахьегача «Автоспецоборудование» завода коллектива республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара-кара тела ЦIе байракх. Ииттта из йихьар республикански Сийлен улга тIа.

Итташ бригадаш, цехаш, участкаш я заводе укх юбилейни шера шоаш тIайийца декхараш тIехкхоачашдеш. Царех я Ржевский Александра кулгалдеча участка, Менщиков Александри Егиян Михаили керте латтача электросварщикийи электрослесарийи бригадай коллективаш. Цар хIара бетта заданеш 125—130 процент кхоачашъю.

Б. КОСТОЕВ.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта дика болх а беш, къахьегама доккхий мулаш доахаш хьайоагIарех я Карабулански нерудни гIишлон материалий завода коллектив. Болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьъяккхарах, къахьегамен исполнительски дисциплина овлангара денз эргаьккха чIоагIъярах, балха ханах бизза пайда ийбарах шийна хьалхашка латтача декхарех тIехдика лоархIаеш къахьега йолаеннай из. ДIабахача бив бетта дерригача производственни хьокхамий план толамца кхоачашъяьй завода болхлоша. ИоагIачул дукхагIа маьхалъяьккхай езткъа эзар гаргга сом мах бола продукци. Товарни продукци арахецара бив бетта задании шоай потребителашта поставкаш яра договорни декхараши бIаь процент кхоачашдаьд.

Производства эффективность лакхъяра дукха организационно - технически мероприятеш чакхъяхарах, хьалхалаттарий опыт, дикагIйола балха методаш, бригадни подряд шерра юкъейоалаярах къахьегама овсарле лакхъяра паччахь а л к х е н план шиъи ахи процент тIехкхоачашъяьй завода коллективо. Продукци маьхалъяккхара план тIехкхоачашъярах, кIезигчун а дукхачун а кхом барах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах ер шу доладелча денз планал совгIа 18 эзар сом пайда баьб цо паччахьалкхенна.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара предприятерча цехашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Майсигов Мовла керте латтача дробильно-сортировочни цехен Албогачиев Мувсас кулгалдеча кхера боаккхача цехен коллективаша. Цар эггара хьалха рапорт делар бив бетта задани кхоачашъярах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Съезда делегата дувц

Укх деношка Москвера цIакхаьчар ВЛКСМ XX съезда делегат, Назранерча трикотажни фабрикера къона швея-мотористка Тутаева Эсет. ДIайодаш санна яц Эсет. Са айденна, елаенна, сапаргIатагIа хийтар сона из.

— Съезда Iи кхийттачахьа хьо кIеззига эргаьлча санна хет сона, — аьнна дIайолайир аз цуцара сай интервью.

— КIезига яьннаяц со-м, дуккха эргаьнний, — елаелар Эсет. — Эрга ца яьлча, йоалий со, иззала хьаькъале дешаш хезача, селла Москвай хозал бIаргаяйча, керда дукха къона новкъостий бейзача! Шоана шоашта хеза а бIаргадейна а ма хургдий, мел са айдеш, мел ниийса, мел тха къонал лоархIаш къамаьл дар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева съезде даьр.

— Фу уйлаш, фу нигат даь ера хьо цIа!

— Нигат чIоагIа а тешаме а да. — Эггара хьалха — съезде хиннар, цига дийцар сай новкъосташта - комсомольцашта а кер чу дужаде хьожаргья со. Съезда решенеш тIара дIаболабе лерхI аз тхоай вахара а къахьегама а никъ. Тоъала комсомольцаш ба тха фабрике. — 52 саг. Съездо шерагIа хьайийллай тхона хьалхашка наIараш. Цудухьа, дукхагIа эш вахара а производства а хьинар, инициатива, къахьегама овсарле, юкъарча вахарера маькарал. Хьаде дезаш а эргадаха дезаш а дукха хIамаш да тха фабрике. Царех керттера дараш дувцаргда аз.

Укх пятилетке шозза дукхагIа трикотажни изделеш арахеца езаш да тхо. ХIьта, арахецарах а далац. Тикашка уж ядаргйоацаш, нах царна тIакхувргболаш хоза а дика а хила еза уж. Опыт тхога йолаш я. Перестройка хийцца дIаяхьа йиш йолаш ба тха мехкарий. Укх тIеххьарча хана потребителашка дукхагIа дIакхача йолаеннай «Н» яха алап тIалатта тха изделеш. Уж я кердача моделех йола изделеш (новинки). ДIахо, тхона дагадоаллар да — фабрике дукха зехьа балха ха йоаелга. Iалаьмате дукха йов из юрташкара нах хьакхувлача транспорто во болх барах, йов сменашта юкъе, йов делкъийна хIама дуъача хана, йов болх дIаболабеча хана. Цу гIулакха чIоагIа эш тха, комсомольций, бIарг а дош а. ВIалла ла мегаргдоацаш гIулакх да снабженецар дар а. БIарчча коллектив юс цхьайолча хана лерттIа болх бе йиш йоацаш. Бахьан — бийдал ца тоъар.

— Эсет, Москве йолча деношка хьа швейни машинка фу деш хиннай!

— «СалоIаш» хиннаяц из а (ел Эсет), цо а къахьийгад. Са новкъосташа мукъа йитаяц из, аргI - аргIагIа болх а беш. Къаьстта лакха хьокхамаш доахаш къахьийгар цу деношка аз болх беча бригадо — № 10 йолча конвейеро. Со Москве йодача дийнахьа тха къахьегама календара тIа — июнь бар. Цу бетта чотах къахьегаш дар тхо. ХIанз августа тIа даьннад тхо.

Интервью яйцар М. КАРАЕВ.

КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1987 ш. 18 апреле В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 117 шу дизара хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник хилар. Из советски наьха политически, къахьегама хьинари, цар Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара ма боагтIа накъабахa гIертари къаьгга хьахьокхаш дола тешал а хинна дIаэттар.

Субботнике дакъа лоацаш вар 159 млн. саг, уж промышленносте, юрта боахаме, гIишлош еча, транспорте, ииттта халкъа боахама кхычча доакъошка шоай балха моттигашка къахьегаш а, хIьта ииттта городаши нах баха пункташи тоаеш а бар. Шоай лакха овсарле йолча къахьегамца субботника доакъашхоша шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера заданеш кхоачашъеча доагтIа дакъа юкъедихьар.

ХьалхагIе хьакхаьчача даннех, духхьал цу дийнахьа 1387 млн. сома маьха промышленни продукци хьаяьй. Дуккхача къахьегама коллективашка вокх балха деношка хецачул дукхагIа продукци арахийцай. Цун дикка дукхагIа бола боарам кхоъьча бийдалца, материалашца, доагорца хьабаьб. Субботника доакъашхоша цу дийнахьа хьа а даьккха пятилетка фонде дIахьожадир 208 млн. сом ахча.

КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-с дег тIара баркал оал болхлошта, колхозхошта, инженерю - технически болхлошта, гIулакхерча наха, кагирхошта, Советски Эскарен Флотен бIухошта, тIемен къахьегамен ветеранашта, Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьинаре дакъа мел лаьцачунна шоаш кхо ца беш, мах боацаш къахьегарах.

Субботнике хьадаьккха рузкъа къахьегамхоша ловца боаккхаш хьалхадаьккхар теркал а деш больницашта, бераш деча цIеношта, амбулаторно - поликлинически учрежденешта реконструкци яра, технически эргаяхара, тоаяра, хIьта ииттта уж диагностикен унахошта гIулакх дара йолчен хIанзарча средствашца Iалашъяра дIахьежаду.

КЪАХЬЕГАМА СТАЖ—40 ШУ

Шийтта шу даьнна йиIиг яр Хеспат эггара хьалха Павлодарски областа «Урлютюбский» совхоза шурий ферме йоагIача хана. Из цига ниисъялар тамаш е езаш хIама а дацар — укхаза болх беш яр цун нана.

— Каст-каста йицлора со малагIча оагIорахьара Iатта кIал ха еза, — яхаш ел Узиева Хеспат Гайсумовна — «Малгобекский» совхоза дикагIйола доярка. — Цхьабакъда, дукха ха ялале цхьацца хIама кхетаде яьлар.

Цхьан сарахьа балхара чуена нана могаш йоацаш хьайзар. Бийса дегIаца йIовхал йолаш яьккхаяле а, сецца ферме яха тохаелар из. Хеспата дика гора цунгара хьал, цудухьа ший дIайхдIайхагIа дола барзкъалгаш тIа а дийха, цIагIара араьлар. Безаме тIехьахьежар цунна наьна бIаргаш.

Ииттта дена тIехьа ди додаш, дIадехад шовзткъа шу, ше хержача профессена тешаме йолаш хьайоагIа из.

— Мел шура яьккха хургья Iа цу юкъа? — хьаттар аз цунга.

— Мала варгва из дагаръ яь, — кIеззига уйла еш а яьгIа, елаелар Хеспас. — Вешта, чIоагтIа гIалат ва доахан дийттача доярка гIулакх йистедоал аьнна хетар.

Эггара хьалха хьайбашца дика дог-уйла хила деза.

Х. Узиева массаза хьалха латтарий мугIарашка хинкай. ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка хьинаре къахьегарах «За трудовую доблесть» яха медаль еннай цунна. Эггара хьалха шоай хьехамхочун совгIат даькъала дийцараш бар къона дояркаш Додова Люба, Чанхоева Асма, Солтукиева ПаьтIамат, Чинхоева Лоли.

— Со къахьега йолаенна шераш кхыъкхе дар, — йоах Хаспата. — Цу хана дерriга гIулакхаш кулг кара де дезар. ХIанз дукхагIбола болх механизмаша бу, боахама расчет юкъейоалаяьй, Iул тоаде таро я. ТIаккха эхь деций эсала болх бар, план кхоачаш ца яр.

МоллагIча коллектива гIулакхаш шийна чубоагIача наьха хьинарга хьежжа хул. Ииттта да укхаза а. Ханал хьалха кхоачашъяьй «Малгобекский» совхоза хьайбаш леладераша чакхъяьннача квартала план. Соахка укх хана хинначул 300 центнер дукхагIа шура яьккхай ферме. ХIьта из толам боаккхача хьалха лаьттарех цаI къахьегама ветеран Узиева я.

Т. САЛМАНОВ.

УЖ ХЬАЛЛАЬЦАР ДУКХАГIЧАР,

21 ИЮНЬ ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОАХАШ

Старопромысловски райсовета депутаталла кандидат оттаварах дола дош дувцара дукха нах гулбеннабар укх деношка Грозненски ремонтно - механически завода цIеча уголоке. Оттаве везаш вар цхьа кандидат. Бакъда, дош дувца доладенначул тIехьагIа гулбеннараша могаваьр кхо саг вар. Токарь В. Домашенко, сверловщица Т. Янина, термист Г. Костенецкий. Уж кхоккхе а коллективе белгалваьнна ва предприяте производства хьалха латтараш, бакъдолчоа тIакхувш, нахаца та, царца дувца, эшачоа гIо де кийча бола нах санна.

Цена кхоачашду цар шоай декхараш, даим тIеххкхоачашъю ден нормаш, хьадер ала хIама доацаш дика ду. ХIаравар ший гIулакха мутIахьа ва, йоккха говзал, балха опыт йолаш саг ва. Уж кандидатураш ювцача юкъа тIа-тIа къаьгга гуш хилар дукхагIбараш Т. Янинайна тIехьа болга. Из ииттта долга хьахьекхар тIеххьара яьча голосоване а. Iаьдала моттигерча органе шоай викал хилара дукхагIчар къоабалйир сверловщица **Янина Тамара Корнеевна.**

Грозненски горсоветен Октябрьски райсоветен депутаталла цхьацца кандидат оттаве везаш вар шоай цIеча уголоке гулбенна граждански зданейи сооруженейи Грозненски дистанце болхлой. Цох хоам а беш, советски хоржама система демократически юхьигех дийцар собране дакъа лоацаш хиннараште предприяте партийни организаце секретара Серебряков Геннадий Семеновича. Цул тIехьагIа кандидатураш ювца болабелар.

— Грозненски горсовета депутаталла кандидат оттавича бакъахьа хет сона штукатур - маляр йола А. Абдулкаева, — аьлар ше къамаьл деш ДУ-23 инженера Т. Буханцевас. — Сона из йовза итт шу совгIа ха я. Цу юкъа шийгара дукха хьинар гойтад цо. Хьинаре дакъа лоац юкъарча вахаре, даим хьалхалаттарий мугIарашка йолаш хьайоагIа Аминат Хароновна. Со теш вай шийна тIадилла доккха декхар цо дизза кхоачашдергхиларах. Ииттта дика дувцаш, хоастабеш бийцар плотник М. Дениев, каменщик М. Ирбагиев. Кхадж тессачул тIехьагIа гучадаьлар дуккха дукхагIчар хьал а лаьца Грозненски горсовета депутаталла кандидат оттае Абдулкаева Аминат Хароновна могаяьлга. ХIьта Октябрьски райсовета депутаталла кандидат оттавара а кхо саг могаваьвар. В. Пастухов, О. Боголюбов — уж шаккхе шофераш ба. Царпа цхьана ювцар участкови механика В. Мартынова кандидатура а. Выступающеша даьча къамаьлех тIехь-тIехьагIа гуш дар уж дукхагIбараш В. Мартыновна тIехьа хилар. Ший декхараш тIехдика кхоачашдарал совгIа хьинаре дакъа лоацаш ва районе общественни порядок лораеча, халкъа дружина член а волаш. Ииттта, ший доккха дакъа юкъекхухь цо предприяте гIулакхаш лерргIа вIаштIехьдахара а, хIана аьлча из ва массаза болх беча производственни совещане доакъашхо а.

Кхоккхе кандидатура йийцачул тIехьагIа яьча голосоване гучадаьккхар Октябрьски райсовета депутаталла кандидат **Мартынов Валентин Васильевич** оттаваьлга.

Тахан — кепайоазон Ди

ГАЗЕТА ГIОНЧИЙ

Парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш къулба а хинна дIаэттгай вайна. ХьинарегIа къахьегаш, продукце дикал лакхъеш, Даьхен беркат алсамдоахаш къахьегаш ба нах. Доккхий хувцамаш да массанахьа — предприятешка, кхашка, аудиторешка, классашка.

«Дика да, белгалдаьккхар М. С. Горбачева укх шера 17 феврале кепайоазон болхлошца КПСС ЦК хиннача вIашагIкхетаре, перестройка яра керда этап хала, чоалхане, диалектични процесс хилара тарра, кепайоазоно хьахьокхаш хилар». Цу чоалханеча гIулакха юстара ца латта гIерт «Сердало» газета редакце коллектив а. Цо коггIортолга ю авторски активах, цаьддаш бувзам лоаттабу къахьегама коллективашца, болхлойи юрташкарчеи корреспонденташца.

Тахан, кепайоазон профессиональни цIей дездеча дийнахьа, дувца лов дуккхача хана денз «Сердалоца» бувзам лоаттабеш, шоай дегаш гIоздоаккхачохи шюашта новкъа долчохи дувцаш хьабоагIача нахах. Уж хIама бе-башха ца хета нах бац, дега йIовхал дIалу цар дукха дезаденнача гIулакха. Эггара хьалха кхоач уж лоархIаме хIама хиннача, цар дувц къахьегаме шоашта уллув латтачарех, дика гIулакхаш карагIдийннарех. Цар гучадоах кхоачамбоацараши гIалаташи, къовсам лоаттабу негативни хIамашта духьала, дувц критикеи самокритикеи ца езачарех, эргалонашта юстара латтарех.

Каст-каста кепатеха араювл Карабулакерча химреагентий завода парткома секретара А. Синчинова кIал кулг яздаь статьяш, корреспонденцеш, зарисовкаш, информацеш. Соахка 15-ча июле араьннача «Дерригa а сага йоакхо яра» яхача ший материала тIа цо дувц шоай заводерча наьха хьалтаро тоаяларах, жилищни программа кхоачашъярах, болхлой къахьегама хьалаш дикагIа хиларах. Кхычарна а пайдане хургдолаш да цо шоай предприяте подсобни боахамах дувцар: БIаь гаргга бежан да укхаза кхоабаш. Кхычахьара хьатIая езац заводчаний шура, даьтта, дулх. «Завода коа бIарг дIа мел хьежача зизаш да, хьу санна хьалъэттай гаьнаш» — доккхал ду авторо. Из яц-те наьха йоакхо яра. Iалам, лорадара керттера белгало.

Малгобекски УБР технически отдела начальника И. Картоева газета оагIонаш тIа хьалхьеду тайп-тайпара дешаш: рационализаци, дикагIйола опыт, профессиональни говзал лакхъяр, бурув деттараша даьхача толамех дувц. Доккхал деш дувц цо дикагIболча изобретателехи рационализаторехи А. Мушаиловх, Г. Кореневх, В. Зеленинах, Б. Тебоевах, Г. Букинах, кхыбарех, цар пачхаьалкхенна луча боккхача пайдах. Ер материал оаха кийчъеш юха а Малгобекера письмо кхаьчар редакце. Цун автор — И. Картоев, Иштта хул каст-каста.

Дикка ха я газетаца Грозненский района «Тепличный» совхоза болхлочо С.-М. Ясуева хьоашал тесса. Дукха язду цо ший новкъостех—ялат дIадуврех, из кхедерех, чуэцарех. Хьаьнала къахьегам хестабу цо, ахархочун профессецара наьха безам совбоах. Хов цунна Iалама хозал го, цох лаьца дувца, ший текста юкъе кицаш, эпитеташ йоалае.

Хьалха санна хьинаре новкъостал ду газета «СелаIад» яхача берий журнала вокхагIа волча редактора Кодзоев Iийсас. «Сержант, вай батарея дийна ецийǃ!» яхаш яр соахка 21 июне арадаьннача «Сердало» тIа кепатеха цун очерк.

Цу тIа дувц тIем тIа вийнав аьнна кхозза хоам баьча Келигов Мухарбиках. Алан юкъе гIолла чакхбаьннараш — иштта оал цу тайпарча нахах. Авторо дувц бокъонца долча интернациональни доттагIалах, са дехкача майралах.

Цахаддаш газетаца бувзам лоаттабу тха штате йоацача корреспондента Т. И. Соколовас. Каст-каста язъю цо культурни вахарах, спортах тайп - тайпара информацеш. Цхьабакъда, соахка 26 июле кепатехача «Iоажал, Iа сабардеǃ» яхача ший статья тIа цо дувцар ихыча темах да. Авторо хьагойт тIема хана хиннача разведчика, фашисташа топаш техачул тIехьагIа дийна висача Е. В. Холунова сурт-сибат. Эггара йоккхагIйола халонаш тIакхаьчача вохац из, майрра къовс Iоажалца, кот а воал.

К. Марзиев — тха штате воаца корреспондент. Цун тематика — школьни вахар. Къаьстта дукха язду цо юкхьанпарча тIема кийчо ярах. Цига ший тайпара басараш лаха хов автора, курал еш дувц цо советски патриотизмах.

Фуд газет наха дезадалийтар? Эггара хьалха бакъдола дош. Из ала ховш ба тха тешаме гIончий. «Сердало» штате боаца корреспонденташ: ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода профкома председатель Х. Местоев, Гудермесски медицински инструменташ хьаеча завода болхло Н. Борисов, Малгобекски УБР болхло Я. Бархaноев, «Грозэнерго» оператор Х. Суруджанц, дуккха а кхыбараш.

Вахаро дIадех вай массане перестройка еча хьинаре дакъа лапар. ИрагIа хиннай цу деша хетаяь газета тIа араювла материалаш, дукхагIа я критика, майрагIа гучадоах кхоачамбоацараш. Цхьабакъда, социалистически пресса керттера объект хинна а хиннай, йолаш а я, хург а я маьрша къахьегаш, лаьттан беркат дебадеш вола саг. Цун сурт-сибат кIоаргагIа дашхара, таханарча ден иразахи хозалахи кхы а дукхагIа дувцара тIахьех оаха тхоай тешаме гIончий — болхлойи юрташкареи корреспонденташ.

«АВАНГАРД» ХЬАЛХА ДА

«Терек» яхача Нохч-ГIалгIай производственни мебельно-дахчан хIамаш хьаеча объединене партийни, комсомольски, профсоюзни организаце орган «Авангард» яха пенгазет массане теркам тIаозаш да. Цун материалашта кIал го йиш я объединене кулгалхой, керттерча специалистий, болхлой, къахьегама ветераний цIераш.

Къаьстта массанена езаснай «Оарц дала!» яха рубрика. Дукха ха йоацаш цунна кIал кепатехай объединене арахецача продукце дикалга хьожаш йолча комиссе председатела Л. Беляевай, цу комиссе доакъашхой Г. Абрамоваи Р. Джамкаевеи статья. Цар дувц Ермоловски филиала балхаца долча кхоачамбоацарех — во я укхаза арахеца древесно-стружечни плиташ.

Перестройка хьалашка болх бара кердача методех, производства кулгалхо харжарах дувцаш я наборщицай В. Жабаровай, технически тIахьожам лоаттабара отдела мастера Л. Черниковай корреспонденцеш. Цар тIа къаьгга хьахьекхад вай обществa демократизаци яр шерра юкъедоагIаш латтилга. Иштта цига хоам бу фанеровально-заготовительни цеха кулгалхо харжарах.

«Терек» яхача объединене комсомольски организаце вахарах, интернациональни доттагIала клуба балхах, кагирхошта тIемапатриотически кхетам баларах дувцаш я ВЛКСМ комитета секретара Марзиева Хьанифай выступлени.

Доккха новкъостал ду «Авангард» а юхьдола а пенгазеташ арахеца укхаза хьайниллача рабкорий школас. Укхаза дувц газетий жанрех, информаци гулъярах, материалаш кийчъярех. Цахаддаш чакхдувл пенгазеташка хьажар, дикагIйола материалаш белгалйоах.

ТIеххьарча хьажаре хьалхара моттиг хьожайир «Авангарда».

«Правда»—75 шу

75 шу хьалха араьннай хIара дийнахьарча «Правда» яхача большевистски газета хьалхара номер. «Правда» арадувла доладеннача дийнахьа газетий, журналий, издательствай, полиграфически промышленноста болхлоша дукхха миллионаш болча газета дешаращцеи общественни корреспонденташцеи цхьана хIара шера дезду традиционни цIей — кепайоазон Ди. «Правден» деррига советски кепайоазуви хьадолалуча лаьттар В. И. Ленин ва. Из идейни кхетам луча, обществана политически кулгал деча низ бола герз долга гуш хиннав баьчча. «Правда» — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета орган. ХIара дийнахьара цун тираж — 11 миллиони 350 эзари экземпляр. Цхьабакъда, из дешараш кхы а дукхагIа ба. ХIара дийнахьа из хьалтох лаьрххIача витринашка СССР ерригача городашкеи поселкашкеи.

«Правда» ши выпуск йолаш да — сайранареи Iуйриийнареи. Из дувзаденна да газета яздайтараша, вай Iалаьмате боккхача мехка моллагIча миIинге уж бахарах Iуйриийна 8 сахьат даьлча из царга дIакхоачаш хиларца. Газетана кепатох Советски Союза 57 типографе. Хьалхара выпуск бувзама спутникага гIолла Советски Союза 17 городе дIа-хьа кхоачийт. Кхы а 38 городо фототелеграфе гIолла дIаэц из. Гаьнарча Малхбоале газета матрицаш самолето дIакхоачаду. ШоллагIйола выпуск дIа-хьа йохийт Москве, Ленинграде, Киеве, СССР европейски даькъа цхьайолча областашка.

СУРТАШ ТIА: 1. «Правда» газета бехктокхаме секретарь Карпычев Анатолий Тимофеевич (юкъервар) волча аргIанарча номера макет оттаяра йола хIара дийнахьара планерка; 2. 75 шу юкъ я «Правда» хьалхарча номераи дуккха миллионаш йолча цун тиража таханарча экземплярашцеи юкъе.

Б. КАВАШКИНЕИ С. СМОЛЬСКЕИ сурташ. ТАСС фотохроника.

ЭРГАЛОНАШЦА ГIА БОАХАШ

ХIанз а итт шу даьннадац «Нефтехимик» яха дукхатиражни газета радувла. Ше «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене парткома, профкома, ВЛКСМ комитета орган хиларах тарра тха газето дувц мехкдаьттачакхдоахарех, цар толамех, КПСС XXVII съезда решенеша дIадехараш диззагIа кхоачашдара нах оарцагIа боах. Духхьал дикачох дийца Iац тха газета, цо йоагтIаш йола критика ю къахьегамеи технологически дисциплина телхаерашта, балха ханах бизза пайда ца эцарашта, тахан вай вахарца товш йоаца негативни явленеш гучайоах, царца хьдда къовсам лоаттабу.

КIезига теркам тIабахийтац газето сага йоакхо яра деша. Из гIулакх керттерен чIоагIа лоархIам болаши да.

Газета тIа хадданза кепаетт «КПСС XXVII съезда решенеш — вахареǃ», «Курс — Iилма - технически прогресс сихъелгаǃ», «Балха дикал — керттердарǃ», «Эргалоний паькъаш тIаǃ» яха рубрикаш керте латташ йолча материалашта. Цар тIа нах тIахьех бизза производства дай болаш, хьадечох доглазаш хилара.

Укх шера январь бетта денз объединени боахама доалдара кердача формага яьннай. Кердадар юкъедоаладаьчул тIехьагIа нийслуча халонех, кхоачамбоацарех дувцаш хадданза материалаш кепаетт. Цу гIулакхаца ювзаенна выступленеш ю газета оагIонаш тIа предприятей кулгалхоша, участкай начальникаша, мугIареча болхлоша.

Объединене гIулакхаш бокъалгахьа дахара лоархIаме хIама да чурча тароех бизза пайда эцалга. «Нефтехимика» тIа хадданза кепаетт «Кхом бе, лораде, лархIа», «Хьурмат делга — хIаране декхар» яха рубрикаш керте йолча материалашта.

Газета оагIонаш тIа йоккха резонанс хиннай Пачхаьалкхен предприяте (объединене) хьакъехьара Советски Социалистически Республикай Закона проект ювцаш. Цунца дувзаденна шоашта хетар дувцаш, маьхера предложенеш телаш выступленеш ю газета тIа производства кулгалхоша, цIи хезача болхлоша.

Хадданза шийi теркама кIалхара далийтац «Нефтехимика» социалистически яхьа дешаш.

Тха редакце коллектив гIерт объединене вахара еррига оагIонаш белгальяха, дукхагIча даькъе цун из дика вIаштIехь а доал.

Нийса хургдацар тха балха тIа кхоачамбоацараш дац аьлча. Иштта, цхьайола материалаш кIоаргга анализ йоацаш хул, хIанз а айхха бувзамаш дац штате йоацача активаца, хьалхалаттарий опыт массанена а дIайовзийтара болх а боагтIача бoараме бац.

З. АЮБОВ, «Нефтехимик» яхача дукхатиражни газета болхло.

Тха общественни корреспонденташкара

ДАЬ ОАМАЛ

ДИКАЧА НАХАХ

«Малгобекский» совхоза механизатора Пешхоев Мувсай деррига вахар лаьттанца дувзаденна да. Эггара хьалха трактора тIа хайра из 1947 шера прицепщик волаш. Из дар Павлодарски областе Абая цIерагIча совхозе. Цу хана цун ший 14 шу мара дацар. Хала ха яр лаьттар, тIемо гIелал енача наха маькх эшар. Цудухьа дийнахьа а бус а совцацар балхаш. ДукхагIдар де дезаш хулар, техника таацар. Цудухьа йолаш йола тракторащ боккхача маьхе яр. бIарг санна лорайора уж. Мувсас а, ший вокхагIволча новкъостаца Потапов Иван Григорьевичаца, бер санна боча лелайора шоай «болата алача».

Кхы а пхи шу даьлча болх бешше, шера профиль йолча трактористий-машинистий курсаш яьхар М. Пешхоева. Къаьна трактор укхунна йисар, хIаьта Иван Григорьевича цIена техника елар.

ХьатIакхаьчар 1954 шу—целина караерзае болабенна шу. Комсомолец М. Пешхоев хьинаре дакъа лоацаш ва «йоккха маькх» бахьан къовсам лоаттабеча. Толамаш дахарах цунна елар комсомола ЦК Сийлен грамота. Цо болх беча бригаде ялх къаман викалаш бар, цхьабакъда, массане уйла цаI яр — Даьхен рузкъа дебадар.

— Вежарий санна барттайна къахьегар оаха, — яхаш дувц Мувсас. Хьа-са аьнна хIама дацар, дIа-хьа новкъостал дора. Раьза хилац со хIанз цхьаболча наха кхыдола къам IотоIадеш хIама аьлча. Сога хьаттача, шоай наIарал тIехьашка дар бIаргаго безам боаца хабархой ба уж. ХIаьта цу хана тхоца хинначоа, дийнахьа а бус а са ца лоIаш къахьийгачоа, кхычарца цхьан ль чура «худар» дилачоа дага а дохаргдац цу тайпара хIама. Тхоашца мел хиннарел везагIа хетар сона эрсе Бабушев Петр — бригадир, Ленинградерча комсомола викал. Цо аларах елар сона цIена техника —

Бригада болх беш хиннар йоккха майда яр — 14 эзар гектар лаьтта. ХIанз санна йоккха, низ бола техника цу хана хиннаеце а, ханнахьа ялат дIаде, хьалкхеде, чуэца кхоабора механизатораш.

— Эхь хет сона цхьабола трактористаш бахьан, — йоах Пешхоев Мувсас. — ДIахьажал цар доал деча техникага. БIеха да мотораш, тайп-тайпарча моттигашкара даьтта Iоух, лостам бац кабинашка, мелденнар дIачIоагIдац, дехар тоадац. ТIаккха царга шоашка дIахьажал, моттаргда шоана уж мехкдаьтта чухиннача бешкашка боагIабаьб. Царех трактористаш ала мотт дIакарчац. Лоацца аьлча, пайда бац царех е боахама а е пачхаьалкхенна а — зе да.

КIоарга овла хийцар Мувсас Абая цIерагIча совхозе, лаьттаца хьакхашта «къамаьл» де Iомавелар. Цхьабакъда, каста болх беш йола коллектив хувца езаш хилар — Малгобекски районе баха хьабаьхкар ПешхоевгIар.

Юха а тракторист волаш болх беш ва къона механизатор, хьалхагIа — «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-е, тIаккха — «Малгобекский» совхозе. Иштта дуккхача шерашка.

ХIара дийнахьа тIехххоачашъю цо ший дийнахьара нормаш. Кхыча тайпара хила а йиш яц из-м. Мувса отделене партгрупорг а совхоза халкъа тIахьожама группа председатела заместитель а ва.

— Цхьа оамал я тха новкъоста вахарца цIаккха дIа ца къасташ: дош аьнначa долаш хилари бакъдар дIаалари, — яхаш дувц М. Пешхоевх совхоза кхыболча механизатораша. — Хьаьнала къахьегамхо хилара тарра веза из коллективе.

БархI дезалхо хьалкхийнав Мувсай дезале. ВокхагIволча воIа Iийсас Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета физико-математически факультет яьккхай, тIаккха аспирантуре дийшад. ХIанз университете хьехаш ва из. ЙоI Лида Малгобекски СЭС санитарни лор йолаш болх беш я. Идрис институт яьккхачул тIехьагIа Малхбузен СибарегIа мехкдаьтта промыслашка болх беш ва. Къонгаш Марзбик, Майрбик, Зоврбик мехка тайп-тайпарча институташка деша багIа. Асланбек советски эскаре гIулакх деш ва. Эггара зIамагIйола йоI Зарема иттлагIча классе деша ягIа.

Сево новкъостал даьд царна, мугIарерча механизатора бераштa, деша, вахаре шоай моттиг хьалаца, гонахьарча наха эшаш хила? Эггара хьалха къахьегам безаро... ТIаккха малав царна из оамал еннар?

— Да, — иштта жоп делар цу хаттара Заремас.

С. ТЕМИРХАНОВ, «Малгобекский» совхоза болхло, тха штате воаца корреспондент.

БОКОВ Ахьмад

ДОГIАНХА ДАШ ДЕЛХАШ

Иштта цIи йолаш да книжни издательствос арахеца кийчдеш дола Нохч-ГIалгIай АССР халкъа яздархочун Боков Ахьмада керда роман. Книжкаш дешарашта дика довзаш долча «ЦIийенна сайре» цIи йолча романа дIахододар да из. Цу тIа дувц 1942 шера МагIалбике а цунна йисте ядача юрташка а хиннача бирсача тIемах.

Газето довзийта лаьрхIад цу тIара цхьадола доакъош.

...Черсий - Балкхарой АССР-а доазонна гаьна доацаш, МагIалбика малхбузехьа, ШинаргIаюкъ дIалаьцца тIема чIоагIаленаш кийчъеш ба юрташкара нах: боккхий нах а, истийи мехкарийи а, кхелета кагий нах а. Ахка юхедаха ха я из.

Хабар дера моастагIа гаргга гIертав аьнна. Дикка хоа а луш сихделар балхаш. Цхьабараш, норма кхоачашъе ца кхийча, малх чубиззалца а боад боллалца а боахкар танкашта духьала доаккхача ор чу. ХIаьта из, хьалъэттача, наьхкага гIолла доагIаш кIоаргденнадар.

Мусай гIулакхаш дукха хулар. Сарахьа хIаране баь болх дIаязбе безар. Из ший лерттIа лархIа безаш бар, хIана аьлча бокъонца шоаш даьр фуд хар ловра болхлошта. Цхьаннена а ше кхычарел тIехьависав аьнна, къахьегама листока тIа массанена гуча хьалтохалга дезацар. Цхьаволчо ше Мусайна раьза воацилга хьа а хойтора. ХIаьта раьза боацараштa товри балхо дIадехари — уж шинъ вIаши духьала дар.

ДукхагIа цатоам беш хиннар доаккхаш долча ора бердаш, пенаш мо, шаьра хилийта дезалга дар. Цхьанне ший даькъа тIа букъ багIийтача, из дIабаккха-м сов хала а дацар. Ши метр йIаьха планка IотIа а юллаш, пев шаьр а байташ, из массанахьа дегIала а йодаш, Iотайнжжалца йистера дIавалацар Муса. Шоза из бахьан долаш Сосаркъийца къовсам а баьдар цун дукха хIама ца эшшаш. Футтаре я Iа шийна лелаер аьлар Сосаркъас, цкъа жа лочкъаде венначара аз хьелацийтандаь. Суд яйта езаш хиннаяр хьона цу хана. Яйта веннавар хьо-м аьлар Мусас, хьайдар эттадаларе.

Хабар-м дувца Сосаркъас шийна ма тов, бакъда, ор шаьрдинза-м валацар. Ховра Мусайла лакхебараш болга а гIулакх лерттIара даьлча военни трибунал йолга а.

Ранзата харцахьа баь болх нийсбеш ший валла вийзар Мусай. Каст-каста водар из цигахьа. Залихан йолча водашха. РанзатагIа фуннагIа аьнна а йистхила йиш хулар, йист ца хуле бIарахьажа цун бIарга тIа бIарг оттабе вIаштIехьдоалар.

Цкъа сарахьо Муса цига ваха дIаэттача елхаш ягIар Ранзат, Залихани Iабидати из тее гIерташ боахкар. Фу даьд аьлча. хьадийцар Залиханеи Iабидатеи дIай-хьайа эцаш. Ранзата даькъа тIара пеи сов чукхийтта бар. МусайгIара планка IотIайнлла тахка а ца дезаш шаьрра гуш бар из. Фу дергда цунна? Букъ багIаш хилча-м дIахьакха мара мича безар из. ТIаккха укхаза? Топпар хьаьха нийсбергба из? Залихани Iабидати шоай оагIув дIахьакха раьза бар цунца нийсса хилийта, бакъда, вокх оагIорахьара лоалахой, цунца тха гIулакх дац, тха доакъош шаьра да, аьнна кулгаш тайса дIабахаб. Таханара тха болх баьннаб аьнна.

— Хьаэца белаш! — аьлар Мусас, команда луча оазаца. — Ранзата бел хьабе а елла ор чу Iочукхоссавелар из. — Ранзат, Iа цхьаннахьара ехалахь хьайна.

Залиханеи Iабидатеи шоай оагIув, Мусас Ранзата даькъал дехьара оагIув хьокхаш. болх дIаболабир цар. Ранзат а тIаера кастта Мусa волча, цхьаннахьара йийха бел бе а йоаллаш. Мусас шийгараяр дIаяллапзар цунга — безаме хетар цун бе яьллача белаца болх беш.

Цхьа боча кулгий тIаьръюкъаш хьестар бела Iержо.

Бел бартала а ерзаяь фаттано улга тIара шолхаш доахаш мо. лаьтта Iодоахар Мусас ше волча оагIорахьара. ТIаккха Залиханар болчахьа водар из, цар ше мо пенаш ца нийсдар кхераш. Кхалнаха Iодаьккха лаьтта хьалъаратоссар. Мусайна ше беш бола болх аттагIа бар лаьтта хьалтоссачул. Аьтта пхьарса боаца низ ца гIертабеш, дукха хIама ца эшшаш цхьан кулгаца бе йиш йолаш бар из. Муса вала а ваьннавар цу балхага. Дийнахьа сарале массанахьа тIавахе бе безаш хулар цун из болх. Берригa ца бой а юхьиг дIайолайора, дIахорбар бехкеволчо ше бергболаш.

Малх чубиза, бийса хилалца баьхкар уж ора оагIув нийсбеш. ТIаккха мара Iовшанзар хIама даа. Малх чубизабале а йIайха яр. Сигале йийкха яр, геттара дукха хетар седкъий. Цхьадараш сов зIамига хиларах Iомохкаль дото гIум йолаш санна хетар. Безаме яр Мусайна Ранзатаца Iохайна ваIгIаш. Дукха ха яр уж иштта бийса тIаенача хана цхьана ца хула. ЗIамига болча хана шоай коатIа гIолла Iодоагaча хи тоатолга йисте а Мусар ноа ловзаш цкъаза говра уж, бийсанга а болхар. Цу хана-м Ранзата вошa Идрис а хулар царца. Нана Саби шоай коара Ранзатага Iочукхайкхалца, из чуехаш. Идрис-м цо сих а вицар. Из кIаьнк вар. ЙиIиг садайча, боад белча цIагIа хила еза. Цу хана а багIар уж Мусар коарча баь тIа Iо а хайше, седкъашка, беттала бийса хилча беттага хьежаш. Цхьанне йишеи вошеи да йоахар бетта хоалу сурташ, вокхо йоI-зIамига саг да оалар.

— ТIаккха цигача сенга бахаб уж? — хоаттар Идрисa.

— Дас дIаяла ца тигача, едда маьре яхай из цу зIамигача сагага. ТIаккха...

— Едда маьре мел йодар иштта гаьна яла езаш яр, — аьнна ший мераж Iочусоттаяь, велакъежар Идрис.

— ХIана езар из гаьна яла? — хаьттар Ранзата, вошас из аьнна раьза а йоацаш.

— Даь юхь Iаьржъяь из яхандаь.

ХIанз шеи Ранзати Iохайша багIаш дагаух Мусайна цу хана шоаш дийцараш. Уйланга вахар из. Зубейра Ранзат цунга яйта раьза ца хуле, тIаккха из едда йоагIе, духьала хургва-кх Идрис. Раьза хургйий-хьогI из едда я?

— Сенна уйла ю Iа? — Ранзата юкъагIъяьхар цун уйлаш.

— Укх дунен уйла ю-кх.

— Аз-м тIема уйла ю. Соцабалар из. Iа доллалца укхаза лаьтта оахкаш ялла раьза хургъяр со, из соцаре.

— ТIом сецача-м укхаза сенна доахк лаьтта оахкаш.

— Из соцарг.

— Ши-шегIа соцаргбац. Цхьаккха моастагIа ши-шегIа соцаш хилац, ше эша ца вича. Цудухьа доахк вай укхаза чIоагIаленаш еш, моастагIий эшабе.

— Укхаза хьакхоачаргбий-хьогI уж?

— Хьанна хов? Хьакхоаче, укхаза гIолла тIех-м боргбац. Вай доаккха ор танк тIехъйоалалургйоацаш да йоах. Шера а да, Iочуяьлча бат дIа а гIерта латйисаргйолаш а да. Укхаза балха тIахьожаш волча цхьан капитана дийцар. ХIаьта дIахо вайгахьа дзоташи окопаши я. Уж-м цхьа бIаь хинна а Iергьяц, яьха яьлча.

Малх Iочубизачахьа ди къувкъаш санна хетаделар.

— Йоачан хила йоаллхьогI? — хаьттар Ранзата, ше-шийца хоатташ санна. — Ма хулаялар из, балха новкъа хургья из.

Муса а хьалхьажар сигала. Из тховра мо йийкха, листта седкъий лепаш яр. Кхыметтел, цигахьа, ди къувкъачахьа а. Царна хацар къувнъар ди доацилга.

ШоллагIча дийнахьа стройке дувцаш дар, тIом Прохладне хьакхаьчаб яхаш. Прохладни-м ткъаь иттшовзткъа километр мара мича хургья укхазара. Цхьабараш унзарабоахар цу хоамо, массанега балхаш сихдайтар.

Хоама тIеххьа гучаьлар тIема юхьиг а. ТIаена каьхаташ чутайсар фашистий «Рама» оалача самолето. Нахага балхаш ма де, шоашта паргIато яхьача Германе эскара духьала чIоагIаленаш ма е, хьал-таро йолаш хургда шун вахар, йоахар цар тIа. Цу каьхаташа шоашта хетар кхоачаш ца дича, массехк бомба кхессар «Рамо».

МагIалбик хьалхxе кийчъяла йолаеннаяр тIема. ДукхагIбола болхлой а цар дезалаш а дIабахабар, тIема гаьна бовла: Цхьабараш Каспийски фордал дехьабаьхабар. Мехкдаьтта хьалъувзаш хинна скважинаш толхаьяр, дIакарайолхе моастагIчоа пайдана хургйоацаш.

Юрташка бахача нахага кхычахьа дIагIолгах хьахьийна - хьанхакадаь хIама дацар. ДIагIо хьааьлча мичча гIоргда вай, хеттар цхьабараша шоайла. Лоамашка хьал ца долхе. ГIоргда-кх даха дезаш хуле, вай юрташта кхерам тIаотте, — оалар цхьабараша, цу хьакъехьа къамаьл хилча. — Из кхерам юхатоха дахкаций вай укхаза ма даггара лаьтта оахкаш, чIоагIаленаш еш?

Наха гоама бар фашисташ, дувцаш хезадар, газеташ тIара дешаш дайзадар шоаш дIалаьцача моттигашка уж мел къиза ба, цар цига увттаду туржаI.

Даь балхаш лоархIаш, хьалхаваьннар, тIехьависар малав дIакхайкадеш сарахьа лоацца собрани йолча хана, эскарцара балха тIахьожаш волча капитано дийцар фашисташта карагIдаьнна цхьа тамашийна къиза хIама.

— Нах — истий а бераш а тIехь, — цуморча танкашта духьала даьккхача ор чу Iочу а бовлийта, йоост дIачухьеккхай, кортош мара гуча ца дуташ, — аьлар цо. — ТIаккха бензин IотIа а мохкадаь цIи техай.

— Дийна боллашехь!

— Ий са даьла!

Унзарбаьнна оазаш даьлар истий. Цхьа-шиъ дог во хинна Iо а ежар.

— Укх метте гIолла моастагIа тIехвала йиш яц, — йоахар боккхийча наха. — Ваьнна а вац АстагIа Тимара хана денз.

Шоай а кхычар а синош тедора цар.

Балхаш сихде дезалга-м массане кхетадеш дар. Ший болх кхычо берг ма бий аьнна цхьанне а тIеравала йиш а яцар. ХIаранена къоастадаь ше-ший дакъа дар, ца оахкаш аллийсача массанена бIарга а гуш. Иштта шиъ аллийсар Мусай участке. Хьанад аьнна духтIабаьлар районера уполномоченни а эскарцара викалаш а. ДIааьлар Мусас хьанад. ЦаI Прохладне тIом ба аьнна хьахезача, кхера а венна цIавахавар. Кога астагIа теIаш ва аьнна арме ца вугаш витавар из. Наха АстагIа Тимар оалар цунах, цун цIи Мудар яле а. Вож ши-кхо ди хьалха фашистий самолеташа массехк бомба чукхессача, вахавар укхазара. Из-м ха яха саг вар. Сесаг а енна, кердда доаладаь нускал а долаш. Цхьабараша бомбаех кхеравенна вахавац, нускала саготденна вахав йоахар из. Бакъда, мичча бесса вахавале а шаккха лаьца хьавоалавир. Эхь хетийта гулбаьча болхлошта хьалхашка дIаовттабаь лоаттабеш цхьа юкъ а яккхийтар, боккхийча нахага бехкаш а дахийтар. Цул тIехьагIа дIабигар. Цу дийнаххье тIема трибунало дош дийцад йоахар цар. Цхьабараша топаш техай а йоахар. вокхар итт-итт шу яьй а йоахар.

ТIехьаухача наха дувцар юрташка ковнаш хьалдаьха бIу ба яхаш. Машинаш а йоккхий топаш а латт йоахар коашка дIачуэца, гаьнаши хьажкIий сийна гIадамаши тIа а тайса, моастагIчоа гургйоацаш.

Фашистий эскара бокъонца йола духьале яр кийчъеш. СихагIа Грозне кхача гIертар Гитлера бIу, цигара — Баку. Мехкдаьтта дар царна молаш дола хий мо, чуозаш дола фо санна эшаш хиннар. Мехкдаьтта ца хилча кхоачашъюлургъяцар Гаргара Малхбоале а тIаккха ХIиндий мохк а дIахо деррига дуне а, хьалаца лаьрхIа йола Гитлера план.

Боккха лоархIам болаш дар укхаза, Тирка бердашка, Кавказа довкъашка лоамашка дIачу ца воалийташ, моастагIа соцавар, хIалаквар.

«Укхаза хьахиннар ДаьйМехка тIема шоллагIча шера эггара лоархIамегIа бола шод ба, — яздора «Красная звезда» яхача газето 1942 шера 26 сентябре ший передовой статья тIа. — Къулбехьарча тIемах тийша я Даьхен кхел. Миллионаш болча советски наьха кортамукъале а вахар а.

Советски къулбехье лорараштa тIалатт хIанз 1942 шера ахкан кампанех бола а Советски пачхаьалкхен кхелах бола а эггара лоархIамегIа бола бехктокхам. Цар бехктокхам 1941 шера гурахьа Москва лораеш хиннарий бехктокхамаца мара нийсбе йиш йолаш бац...»

Из бехктонхаме декхар кхоачашде укхаза ШинаргIаюкъе, — МагIалбики юрташи дIалаьцца дIачIоагIбенна вай бIу бар, 9-гIа арми керте а йолаш. Уж деррига тIема низаш вIашагIа а теха Закавказски фронта Къулбаседера группа хьаяьяр. Цунна хьалхашка оттадаьдар из бехктокхаме декхар.

Фашисташа Тирка йистошка тIабоалабаь низ боккха бар. Къаьстта боккхабора из низ танкаша. Укхаза яр инарала фон Клейста 1-гIа танкови арми. Германе лакхехьарча командоване къаьстта сий деш йола. Цунна тIадилладар ший берригача низаца вай 9-гIа арми йоха а яь Прохладнии Эльхотовеи хьа а лийца, ШинаргIаюкъе гIолла Шолжа-ГIалийгахьа наступлени е. Иштта дар 1942 шера август бетта Тирка йистеи ШинаргIаюкъеи этта хьал.

Денна дувцар цунах моастагIчоа духьала чIоагIаленаш еш боахкача болхлошта. Мусас газеташ тIара керда хоамаш дешалга а юрташкарча уполномоченеша балхаш дIахо кхы а сихдиза дарг ца хилар белгалделга хьалхадоахалга а вIаштIехьа-тIехьа хулар.

Социалистически яхьо хIанз лерхIар духхьал нормаш тIех кхоачашъелга хинна Iацар. «Фронтовой

Тха общественни корреспонденташкара

ДУКХАГIА ТХОЦА ДАГА А ДУВЛАШ...

КIаьд а венна балхара чувеча тIагIолла «бIаргашца дIа-хьа ведда» а газеташа фу йоах, уж фу хоам бахьаш даьхкад хьажа догдоагIа. Укх тIеххьарча хана кулгаш дукхагIа кхувладала доладеннад «Сердалогахьа» а. Сакъердаме а чулоацам бола а хIамаш дукхагIа хул цу тIа, ирденнад цун критически дош.

Кепайоазон цIей даькъала дувцаш редакце коллектива ловца а боаккхаш, массехк замечани е лов сона. Редакце кIезига болх бу, аьнна хет сона, шиӣ штате боацача гIончашца — корреспонденташца, кIезига вIашагIбетталу царца журналисташ. Тхоца дукхагIа шо дагадувларе, каст-каста хургьяр аьнна хет сона газета оагIонаш тIа наьха теркам тIаозаргбола материалаш.

ДукхагIа хилча дика хетар газета тIа юкъерча звенои кулгалхоех дола дувцараш, цар балха опыт ювца корреспонденцеш.

КIезига а тIагIолла а ювцаш санна хет сона газета тIа бригадни подряд а хозрасчет а. ЧIоагIа накъаяргьяр кIоаргга цу формаӣ чулоацам хьа а беллаш газета тIа кепаетта статьяш. ХIана аьлча, хIанз а дукха нах ба подрядни хьисапе болх вIаштIехьа мишта баккха беза ца ховш.

Тха заводе цу тайпарча подрядах болх беш 52 бригада я. Бакъда, къаьгга шоаш мичахьа кхоачаргба а, шоашта хьадоагIар, шоашкара дIалехар фуд ховш дукха болхлоӣ бац цу бригадашна.

Цхьаькха а да. Пайдане хургьяр, аьнна хет сона, газета оагIонаш тIа укх тайпара рубрикаш: «Вай вахарга товра», «вай вахарга ца товра». Цу рубрикашта кIал кепаетта мегаргьяр вай советски вахара хьисапе бахача нахах, коллективех, дезалах. Цу хозача хIаман юхе хилча къаьгагIа бIаргагургьяр воча хIаман ийрчал а.

Х. МЕСТОЕВ,
Назранерча «Электроинструмент» завода профкома председатель, тха корреспондентски поста заведующи.

КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ

Укх шера цхьоалагIча январе денз Гудермесски медицински инструментий завода коллектив йиззача хозрасчетагIа болх бе йолаеннаӣ. Кердачо дегIаахар сихду, шоаш производства даӣ лоархIаш къахьег болхлоша. Цу перестройке керттера теркам тIабахийтаб къахьегам вIаштIехьбаккхареи стимулировани яреи прогрессивнегIа йола формаш кара а ерзаяь, балха юкъейоалаяра. Кердача системагIа болх бе йолаеннача завода коллективо товарни продукци арахецареи из маьхалъяккхареи укх шера хьалхарча бь бетта план 101 процент кхоачашъяьй. ЙоагIачул дукхагIа арахийцай итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лахкъяра задани а тIеххоачашъяьй.

Гудермесски медицински инструментий заводе арахеца медицински изделеш дIакхоач вай мехкарча 300 городен дунен тIарча 27 мехкеи. Уж чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши я Кубе, Афганистане, Сире, Монголе, Венгре, кхыча мехкашка.

Заводе хьаю ши бIаь гаргга тайп-тайпара медицински инструментий изделя. Укх тIеххьарча итт шера цхьа рекламаци кхьчаяц коллективага потребителашкара.

Коллективни подрядагIа къахьегара йоккха опыт Iоаьй заводе. ХIанз тхо долча 38 хозрасчетни бригада я, уж ерригаш а йиззача хозрасчетагIа къахьегаш я. Бригадера хIара болхло производства визза да ва.

Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дарегIа хилийтара шоай хьинар кхо ца деш къахьега хозрасчетни бригадаш хьаэцаргья ва. КПСС XXVII съезда делегат, слесарно-механически цеха юххьанцарча партийни организаце секретарь Г. Ф. Кириченко керте латтар, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни машинашъер яха сийлен цIи еннаӣ цунна. Иштта цун наьха тIа лепаш я Къахьегама Сийлен кхоалагIчен шоллагIчен степена ордена̄ш. Шиӣ декхараш данм цIена кхоачашдеш хьавоагIарех ва кузнец-штамповщик, «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни машинашъер», «Знак Почета» ордена кавалер М. М. Маазов, слесарь коммунистически къахьегама ударник Музаев Баудин, кхы дукха бараш. ХIара сменагIа нормаш 140 — 150 процент кхоачаш а еш, шоаш хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтац цар.

Хьаьнала къахьегара, культурни салаIара мел эша хьалаш Iалашдаьд заводе болхлошта. Укхаза болх беш я столови, медицински пункт. Цул совгIа Сержень-Юрте я салаIара зона. Цига хьалъеш я цхьа бIаь моттиг йола профилактори, нек дара йола бассейн, медицински болхлошта лаьрхIа цIа, чкъаьрий леладара бола Iам хьабеш ба, дIаегIаӣ сомий гаьнаш. Керттердар да заводa коллектив шиӣ фонда чотагIа цIеноӣ хьалде йиш йолаш хилар. ХIара шера хIана дац аьнна, керда цIеноӣ хьалду предприяте болхлошта лаьрхIа. Укх шера 18 апреле — Еррисоюзни коммунистически субботник хиннача дийнахьа 36 дезала ордераш дIаелар заводе. Иштта хьалаш хиларах болхлоӣ дIа-хьа бувлаш, хувцалуш моттигаш нийслац.

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дуза ди хьатIакхачалехьа кхоачашъе лерхIаш ба бIаьш бола болхлоӣ.

Н. БОРИСОВ,
къахьегама ветеран, тха штате воаца корр.

ДИКАГIЙОЛА КОЛЛЕКТИВ

Сунженски районни типографе директора В. Ф. Мишустина кабинета чу ваьлча, эггара хьалха бIарг тIаотт мугIарегIа хьалтеха йоахкача сийлен грамоташта, саьнга латтача байрахашта.

— Ер республикански Госкомиздата карара кара тела ЦIе байрахк я, — йоах В. Ф. Мишустина. — ХIаьта ер байрахк тха коллективана еннаӣ социалистически яхье толамаш дахарах.

Теркам тIабахийта хьеж со типографена тайп-тайпарча шерашка тийннача дипломашка. Царех дукхагIдараш цIейшта накъаболхаш йоаржаяьча социалистически яхье хьалхара моттигаш яхарах да. Царех цаI къаьстта деза да укхазарча болхлошта — уж коммунистически къахьегама коллектива доакъашхой хилара тешал деш да из.

Цхьа шу, цхьа квартал дIаяхийтац сунженски печатникаша план тIеххоачаш ца еш. Масала, соахка планах 90 эзар сома маьха продукци маьхалъяккха езаш бар уж, хьадаьр — 5.6 эзар сома дукхагIа хилар. Планал совгIа кхо эзар сом гаргга цIена пайда белар зIамигача предприяте. кIезигдир продукцега дIадодар. Кхы вогIа болх баьбац чаккхъяьнача квартале а. Планах тIех 2 эзар сома маьха продукци маьхалъяьккхаӣ, эзар сом цIена пайда баьб, кхы а лохдаьд продукцега дIадодар.

Коллективе болх беча ткъаь цхьан сагах хIаравар хьинаре къахьегаш ва. Цхьабакъда, дикачарна юкъе а дикагIбараш хул. Уж ба 24 шера укхаза къахьега, месткома председатель, къоначар хьехамча, печатница Анашкина Елена Феоктистовна, цул кIезигагIа къахьегама стаж йоаца Мещерякова Надежда Васильевна, къахьегама ветеран, Степанов Анатолий Иванович. Ткъаь итт шу гаргга ха я цо цхьан машинка тIа болх бу.

Дика дIатарбеннаб коллективе къонабараш а. ЦIераш яха лов йнжарий Тумгоевгlар Маремей Лайлайн. Цхьа ди дIадахийтац цар шоай планови декхараш тIеххоачаш ца деш. Цул совгIа, общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац цар.

— Тайп-тайпарча моттигашкара заказаш ду тхога, — дувц директора В. Ф. Мишустина. — Уж хан-ханнахьа, дика кхоачашде хьож тхо. Оаха гIулакх дериӣ адресаш — республикански больница, тIема инвалидий госпиталь, «Грозтрубопроводстрой» треста СМУ-1, «Старогрознефть» НГДУ, ЭЛУАД, Назрановски района «Экажевский», «Маяк» совхозаш, кирпичкаш ю завод, н. кх. дI. Цул совгIа, Сунженски района «Къахьегама байрахк» яха газет а арахец оаха.

Типографе коллектив бригадни подрядагIа къахьега йолаенна кхоалагIа шу да. Кердача тайпара вIаштIехьбаьккхача къахьегамо дукха хийцад укхаза — айбеннаб болхлоӣ бехктокхам, дикагIа хиннаӣ арахецаш йола продукци, тоаеннаӣ производственни дисциплина, дукхагIа пайда эц техниках, оборудованех. Цу даькъе масал гойтараш типографе ветеранаш ба.

М. ЭРЗИЕВ.

«Союзавтоматстрой» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе дика йовзаш е М. Чибиев керте латта штамповщикий бригада. Дукха ха яц из комсомольско-кагирхой коллектив вIашагIкхийтта, бакъда цун дикача гIулакхаша еррига заводе цIи дIахазийтаӣ цун. ХIара дийнахьара нормаш 120—125 процент кхоачаш ца еш Iийнабац бригадера нах.

Хадданза йоакхо ю арахецача продукце дикал лахкъяра. Цу даькъе кIезига болх бац бригадерча наха Г. Абкаряна, Х. Шамаева, кхычар.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара юбилейга пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIанийцад Чибиева бригадо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Г. Абкарян, М. Чибиев, Х. Шамаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Коллективни подряда—шерра никъ

КЪАМАЬЛАШКАРА—ГIУЛАКХАШКА

Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача ворхIлагIча СМУ цхьаболча кулгалхошкара, болхлошкара оаха дийхар коллективни подрядагIа малагIа пайда боал, аьнна дувца. Хьалхара дош лургда вай шоллагIча участка начальника ТОВСУЛТАНОВ ЛЕМИНА:

— Тха участкера дукхагIа бола нах укхаза, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода лаьрхIа Г-47-103 яха установка хьалъеча, балхаш деш ба. Хаьдда цхьан бетта е квартала лаьрхIа задани яц тха. Лоадам боаца балхаш мара дац, хIаьта уж оаха сиха йистедоах. ТIаккха де, хIама доацаш дагIа. Укхаза тхо хьадоаладеча хана чIоатIа эшаш а да, лоархIаме гIишло а я. йистеяккха езар, аьнна доаладаьдар. ТIаккха малагIча коллективни подрядах дувцаргда аз? Тхогара хьал долаш я укхаза болх беш йола управленера дукха кхыйола бригадаш а.

Участке Iалаьмате во латт халача балхашта механизаци юкъейоалаелга. Аьшкбетон Iоюллача 50 процент дола балхаш кулг-кара де дезаш да. ХIаьта итогаш еча хана уж балхащ механизмашца дича санна чакхдувл. Из нийса мичад. Из «лазар» а духхьал тха участке хинна Iац. ТIехьатетта йиш йоаца гIулакх да бетон Iоюлла механизмаши бетононасосаши балха юкъейоалаелга. Тхо тешаш да халонаш дукха нийслой а коллективни подрядо тхо долча шиӣ моттиг йизза дIалоацаргхиларах.

ХIанз дош да СМУ профкома председатела, арматурщикий бригада бригадира **Елкин Михаил Александровича:**

— Итт саг чувоагIаш я тха арматурщикий бригада. ХIанз бе болх боацаш дагIа тхо. ХIаьта нийслагIча управленера тха яр санна йола бригада балхаш сов дукха хиларах нах ца тоъаш йиш еха хьувз. Хетаргахьа, еррига ЧИУС подрядагIа болх бе йолаяллалца хургдолаш хIама да из. ХIанзчул шу хьалха дика хоалуш дар хIанз этта хьал. Цу ханне а аз предложени еннаяр: еррига СМУ чу мел йоагIа арматурщикий бригадаш вIашагI а теха, цхьа цех хьаелга дехаш. Бакъда, из цхьанне а теркал ца деш дисар.

Хадданза хьовзам бу планированес. Керда шу доладелча гIоне коллективни подрядах къахьегаш лоархI тхо, бакъда, цунца дувзаденна дешаш къестаделга март бетта а дIадаьннадацар. Из нийса дац. Цо новкъарле йир хьадда договор тIаэцара.

Оаха дика кхетаду массанахьа, бокъонца хозрасчет юкъейоалаяь яьлча а материалаш ца тоъаш цхьадола хьовзамаш хургдолга. Цудухьа, чIоагIа лоархIаме да цу даькъе бехке вар гучаваккхар: ше бакъве йиш хургьяц цун тIаккха.

Цхьаккха шеко йоацаш да керда форма толашагIа йолга. Цхьабакъда из каьхата тIа мара ца хилча гIулакхаш тоалургдац.

Хьожаргда вай коллективни подряд юкъейоалаярах СМУ планови отдела начальника **Куклина Валентина Петровнас** фу йоах:

— Хозрасчет юкъейоалаяьчул тIехьагIа нарядаш увттае ца езаш мукъадаьннад тхо. Цхьабакъда каьхаташцара болх-м дукхагIа ба. Из иштта нийслу кердача формага бокъонца низбенна боацандаь. МоллагIча коллективе подряд юкъейоалаяле дукха хьалха денз цунга кийчо е болалу, хIаьта оаха из болх тIехьа дIаболабаьб, цудухьа хIанз цхьацца халонаш а нийслу.

Коллективни договорагIа болх дIаболабалехьа дукха а кийчон балхаш чакхдаха деза. Из оаха шиӣ ханнахьа даьдац. Цудухьа дукха кхоачамбоацараш нийслу участкашта алапи яздеча хана. Участкаӣ начальникаш (хIанз царех генеральни бригадираш оал). раьза хилац механизмех пайда ийбарах ахча Iодоаккхаш. Цудухьа уж деррига а дешаш коллективни совете къестаду. Цхьацца болчар хIанз а кхетадац хозрасчетах къахьегалга дукхагIа пайда боалаш гIулакх долга.

Дукха ха йоаццаш коллективни подрядах лаьца балха опыт хьаэца Ейск яхача городе даха хиннадар тхо. ЧIоагIа бакъахьа хиннадар тхоца участкашкара хьалхалатта болхлоӣ, бригадираш хиннабаларе. Из иштта даьдаларе, хIанз дукха ха йоае езаргьяцар цу хьакъехьа нахаца болх беш. БIарчча хьаийцача саг цецвала хIама-м дац укхаза.

ХIара ди массаза доал шиӣ моттиг чIоагIагIа дIалоацаш латт коллективни подрядо. ХIанз тхо кийчлуш да кердача тарифни ставкашкеи должностной окладашкеи довла.

бригада» аьнна, цIи тиллийта къовсам лоаттабе йолаеннаяр бригадаш. Из яккхара малагIа хьокхамаш хила деза а хьаккхайкадаьдар, массанена гургдолчча, къахьегама листокаш хьалъеттача улга тIа хьалтехадар. Цунна гаьна доаццаш цIеча кIада тIа язъяь хьалтеха лозунг йоаллар: «Фашисташ чакхбовргбоацаш дIачIоагIергъя вай ШинаргIаюкъ», аьнна. Балхаш хIанз Iуйранна малх хьалбаьлча денз чубиззалца дора, делкъийна хIама даьи, юкъ-юкъе лоаццача хана салаIеи мара Iо ца ховшаш.

Комсомола райкома секретара Адама кердача газеташца цIе кIада дера цхьан дийнахьа. Из доаржадаь улгаш тIа Iо а дилла. дIайхьай эза хьастамашца дIачIоагI а даь лозунг язъе волавелар Муса. Цу миноте. Школе деша вагIаш ЦхьоалагIа май дездеча хана, шин дийнахьа ваьллар из лозунгаш язъеш.

Цу дийнаххье цхьаькха лозунг а хьалтехар стройке: «Колхозникий кулгашца даьккхача укх ор чу каша хургда немций танкашта!» Керда колхозникаш боалабир Ачалкхера. Цхьа шовзткъа саг. Бакъда, белаш а йоацаш бар.

— Тхога-м укхаза хургья аьннадар белаш, — йоахар цар.

Цхьабараша аьшка бахьаьшца ор чура лаьтта хьалтувсар, вожаш болх ца беш баьгIар ду динахьа.

Балха новкъарле йора белаш тувса юрта йнхьача. Цхьан дийнахьа колхоза пхьоаллера Iисакх воалавеш вера председатель Мовли.

— Укхо тувсаргья шоана вай массе юрташкара белаш. — аьлар цо.

Сарралца лергашка латтар Iисакха еттача жIовна зов. Нагтахьа мара сатийна юкъ ца йолийташ.

— Ер-м дош дац, — леткъар нах, цунна гаргагIарабараш. — Лергаш ма къорадаьдий цо-м.

— Шоана из а мегац, вож а мегац, — аьнна, кулгаш хьалтайсар Мовле. Бакъда Iисакх шиӣ аьшка чоалхаца наха дIагаьнаваьккхар, таташ кIезигагIа хозаргдолаш.

— Акхарел безамегIа дий шоана цигахьара хьахоза таташ? — аьнна, малхбузехьа пIелг дIахьекхар Iисакха.

Цигахьара хьахозараш хьалхагIа мо, цхьанахьа гаьнна ди къувкъаш санна а ца хетийташ, бокъонца тIема таташ долга къоасталуш дар. Прохладни дIалаьцаӣ йоахар. Цхьабараша лаьцаяц, даггара беш тIом ба йоахар.

ХIанз хIара денна хулар собранеш, дукхагIа сарахьа, балхаш йистедаьннача хана. Вешта йистедаьннадариӣ уж? Малх чубизачул тIехьагIа а тIехь боад боллалца хьахозар декъача лаьтта Iоетта белаш. IокIоарг мел лу чIоагIагIа дар лаьтта, хьахозар хьалъаратувсача астара «шарх». Шишша норма кхоачашъераш а бар укхаза хIанз. Деноӣ дийкха ухар. Цунна нах раьза бар, йоачан хилча хала хургдар балхаш де. ЮкъагIдиса а мегар цхьан - шин дийнахьа. Сайренашка малхбузехьа дIахьежар боккхий нах. ЩIийенна хулар сигален йоккха йист. Из екхан дIахо а латтаргхилара белгало яр. «Даьла а вайгахьа ва»: — йоахар боккхийча наха.

ХьалхагIа юххьанцарча деношка Черсий дукъа кIийленгара Къулбехьа хьалхьежача, Жеркъий ор долча хьалкхаччалца адам доаллар юккъе гIолла Iобиллача сомача муша дехьеи сехьеи доаллаш санна. Бакъда, хIанз адамаш гацар, уж ор чу дIакъайлладаьннадар, хIанз дукъа кIийленгара дIа мел доал готтагIа а хеташ, дIахо геттара сомача мушах тара хета ор дар гуш. Цхьан дукъагара вокх дукъа дIатIа а отташ, еррига ШинаргIаюкъ дIалоацар цо, боса гIолла ца яьлча танк тIехйоалалургйоацаш.

Денна хIана ягIац аьнна йоагIар укхаза фашистий «Рама». ДIатIех а юхатIех а йоалар. Зем боаккхар цо, цкъаза каьхаташ чутовсар. Дита уж ца эша балхаш йоахар, кортамукъале яхь шоана Германе эскаро. духьале ма кийчъе цунна.

Зубайра воаллар уж каьхаташ лехьадеш.

— Фу ду Iа царех? — хьаьттар цига тIанийсвеннача Мусас.

— ГIаьле е накъадаргдеций ераш? — аьлар Зубейрас.

— ДIадаха; аз газет лургда хьона.

— ТIаккха-м аз акхарна де доагтIар хьо ваха дергда, — цIилеторг а сега, доагадир Зубейрас. — Саго дешаргдоацаш.

Наха-м иштта а дешацар уж. Дийшар а велалора: — Кортамукъале! Хьайла вай саготоно боалабаьб - кх уж.

— Кортамукъале яхьаш тIавена моастагIа сона-м хезавац.

ЩIаькха а бомбаш кхайсар «Рамо». Нах ор чу боахкаш хиларах башха зе динзар цар. Шин - кхаь сага човнаш йир. Бакъда, тIехьагIа из гучаяьлча фу де деза кхетабир нах балха тIахьожаш болча эпсараша. Шоаш болча Iобувшар дар де дезар.

Малхбузехьа сигала низткъа гуш из шиӣ тайпара самолет гучаяьлча, цун «вуввувв-вувв» яха, хедалуш санна хета тата хьахезача бувшар нах ор чу, арахьа хиннар а ведда вайя цу чу эккхар. Цкъаза кховсар «Рамо» бомбаш, цкъаза тIагIолла дIа-хьай а ихе кхалнах унзара а баьхе дIайодар. Керттера декхар-м зем баккхар дар цун.

— Вайх хIаране сурт даькхха хургда цо.—аьлар Сосаркъас, цкъа шеи Зубейрем салаIа Iохайшача. Шабаз-Гири а вагIар царца. Ор доаккхаш вацар из, колхозо болхлошта даа хIама дахьаш ухийтар тIеххьарча хана.

— Iа боккъала ях? — цецваьнна а кхеравенна а Сосаркъана бIарахьажар Шабаз-Гири. Шиӣ сурт а цу самолето даьккхад мотташ.

— ТIаккха ? Кхы сенна ух мотт хьона из денна? Моттига зем баккхен? Из-м цунна цкъа бIаргаяйча кхоачам ма бий?

— Сенна доах цо уж сурташ? — хьаьттар Зубейрас гIожо, Сосаркъийна бIара а хьажа.

— Шоашта духьала ор доаккхаш хиннараш малаш ба ха. Шоаш хьачубаьхкача...

— Хьо сатувсаш-м вац уж хьачубахкарга?

— Са-м тувсац, хIаьта а...

— Иштта кхере укхаза ца а воагIаш Iе везар.

— Хьо иштта майра ва? Ховргда-кх уж хьачубоагIе Iа малагIа йиш локх.

— Царна товргйола йиш-м локхаргъяц хьона аз, — аьлар Зубейрас вIалла шек а воацаш.

Цхьан дийнахьа делкъинга районерча уполномоченне а балха тIахьожаш болча эскарцарча эпсараша а чехкка цIагIо аьлар нахага. Прохладни йолча лира тIом бар цу хана.

— Укх бирсача хана ЩIеча Эскаро шоашта тIадилла низкъала декхар кхоачашде каьлар шун, — аьлар капитано.— МоастагIа Прохладне дIатоссавенна воаллашехь укхаза позицеш хьалаца, дIачIоагI д а л а кхуврга вай эскара. Аз ЩIеча Эскара цIерагIа баркал оал шоана.

ЦIа гIаш болхар нах. Колхозаша тIехьаяхкийтача фургонаш тIа боккхийча наха а тIаховша моттигаш хиланзар. Белаши бахьаши, тIа-кIал ехка хIамаши ядар цар тIа.

Юрта чубелча коашка гуш ЩIеча Эскара тIемахой бар. Хьамида цIеношка цхьан тIема даькъа штаб Iойнллаяр. Кхелета вола цун воI соахка Хьамида нана елча, цун йишас шоайцига дIавигавар. Хьусе, цIа салташа дIалаьцадар. Хела коа го йиш яр гаташ тIатайса латта йоккхий топаш, машинаш, цхьаяраш цхьа шиӣ тайпара зуло Iохоадаяь кузоваш а йолаш, тIатайса гаташ а долаш. «Катюшаш» яр уж. Из беррига гIирс гаьний ткъовронгаш а. гIадамаш а, йоккхий ябакха лордаш а, — сийна, баьццара бос бола хIамаш — тIатайса, моастагIчоа гургйоацаш, дIахьулаяьяр.

ТIемахой сайцача коа массанахьа шинъ ца нийслой а цаI-м хIаьта а дIалора царна бувша-гIовтта цIа. ЦIагIа моттиг ца теача коа юккъе, баьтIа а вужар. Шийла яцар, ахка юхедаха ха яр. ХIаьта даа хIама дикагIдар дала хьожар фусамдаьӣ. Денна даа хьаьнен мерзеи доацачо чу саг веча, аьнна, е пIаьраска бус сагIийна дала дIаоттадаь лоаттадер дIалора. Хьаьший бар уж. Хьаьшашта дикагIдар отто доагIа, сискали берхIен отто тоам бац. Кхоачаделча, кхы доацаш бисача ше да. Долча хана хьаьшанна кходеш Iаьдал дац вайнаьха. ХIаьта уж, тIемахой, беза хьаьшиӣ бар. Цхьадолча цIагIа, чура цIенда е воI тIем тIа вахача цIагIа къаьстта беза бар уж, шоашта могаш дола гIулакх лоатто гIертар фусамдаьӣ. Со камаьрша хуле, сачунна а камаьрша хила мег цун фусамдаьӣ, иштта цхьанахьа наьха цIагIа из нийсвелча, аьнна хетар цIеннанна.

Керттердар-м юрташ моастагIчоа кара ца яхийта баьхка, тIем тIа овтта кийчбенна уж хилар дар. Цудухьа кходацар царна цхьаккха а. Урс хьокхар хIаьтта кхайка йолаеннача боргIилгашта, кхорзар, кхехкадора таьлме дахка Iоадеш хинна фуаш.

(ДIахододар хургда).

Партийни вахар: перестройка наькъагIа

ОВЛАНГАРА ХУВЦА ЕЗА БАЛХА СТИЛЬ

Сий долаш а дIаьхий а да Назране эггара къаьнагIа йолча дешара заведене — юртбоахама техникума истори. 1930 шерара хьадолалу из. Цу хана цхьа дешара корпус мара хиннаяц укхаза. Общежити ца хиларах кхычахьара деша хьабаьхка катий нах а мехкарий а юрта бахача наьха квартирашка баьхаб. Техникум аьнна цIи яле а цу хана зоотехникий, агрономий, доахана лорий курсаш мара хиннаяц укхаза, Шиӣ подсобни боахам а хиннаб цун. ТIаккха тIехьагIа (цхьа ткъаьх шу хьалха) кхы а лаьттан доазув а шердаь, ферма а йилла, совхоз-техникум йир цох.

ХIанз техникума коа урагIъяхаӣ башха лакха дешара общежити, кхыйола соцкультбыта объекташ. Итт млн. сома маьха гIирсаш хьалдаьд укхаза тIеххьарча шерашка. ДIатIахьежача дукхагIа института таралест техникум. 600 совгIа дешархо ва укхаза хIанз. Пхийтт ялхайтта къамех нах ба уж — моттигера а лоаллаха ядача республикашкара а хьаьхка йиIигаш а кIаьнкаш а. Преподавателаш а ба тайп-тайпарча къамех.

Беррига чa мехка дIа-хьа ух укхаза кийчбаь массови профессеш йола къона специалисташ. Укх деношка Московски областера заявка еннаӣ 30 саг вайта тхона, аьнна.

Иштта да деррига хьалаьцача цу Iилма кхуврча сурт. ТIехьале дика йолаш я цун перспективаш а. ХIаьта а таханарча вахаро, хано дIадехачунга диллача кIезига яц цу сурта хозал бIарга ца яйта, из бесаза йоаха хьаттараш а. Иштта долга къаьгга хьахьекхар укх деношка укхаза хиннача партийни собранес а. КПСС ЦК январски (1987 шу). «Перестройкеи кадрови политикеи» аьнна баьча соцама хетаяь яр из. Собрани хилар техникума заседанеӣ йоккхача зале. КIезига бац укхазара партийни низ а. 28 коммунист: механизатораш, юртбоахама специалисташ, преподавателаш. Цхьаккха моттиг яц, укхаза санна «лоалахой» хинна а ца Iеш Iилмеи вахари, знанеши практикен шоай ла ювзаенна, вIашагIъийна моттиг, аьнна хеталу. Бакъда дIатеххача цхьаннахьа а хургьяц укхазара яр санна Iилманеи вахараи юкъера йоккха юкъ, эрга-лониӣ талгIи йоацаш тейжа сеца латта хиӣ. Из гуш дар собране доклад яьча партбюро секретарага Бириханов Мухьмада а, пренех къамаьлаш даьча коммунисташка а ладийгIача. Дикка тIехьадисад совхоз-техникума дешара а производства а «кема». Керттера бахьан хьалха санна хабар гIула кхел дукхагIа котдувлалга, кулгалхошта, Iилма хьехача а юртбоахаме къахьегача а специалисташта шоай къаьнача харшара хьалбовла ца ловлга, ца ховлга а да, аьнна IотIатохаргда вай.

Цхьа зираттала эргаяьнна хувцам болаш, керда хIама юкъе долаш яцар собране шиӣ сценари а. Цун президиума председатель, совхоз-техникума директора заместитель-завуч Чабиев Борис юкъе яхьа-м венавар цхьа эргало. Пренеш йолаеннача ханна, багIараштa тIагIолла дIа а хьежа: «Малав къамаьл де безам бар? — аьлар цо. ХIаьта а «шиӣ лоIамах» трибуна тIа яьнна преподаватель И. Ч. Мусаева IойоаллашеI а виц а венна магнито дIачуззача санна юха шиӣ харша ваьлар: «Дош Ахьмада да, Махьмад, кийчвала ва» яхаш, списка тIа а хьежаш. Къамаьл де кийчбаьрех цхьа-ши саг висача гIолла хьалха санна така а хьекхар: «цар безам бац къамаьл де», аьнна. Кхы саг йистхиланзар зале баьгIарех, реплика юкъе кхосса, докладчикага хаттар де саг гIаттанзар, цхьа саг эгIазваханзар, кхохкаваланзар... «Дисциплина» чIоагIа дика йолаш чакхъяьлар собрани.

Низ беха я дешара заведене эггара лоархIамегIа йола орган — педсовет а. Цун совещанешка увттаду дешаш лоархIам болаш хилац. ЛадувгIац цига преподавателий балха отчеташка, цIенхащтта бехктокхаме озац дешара процессе шиӣ моттиг мела лелаер. Тесса йитаӣ дешархой самоуправлени, кхыдола дешара процессаца дувзаденна лоархIаме дешаш. Деррига бахьан — лерттIа шиш боацалга.

— Кастта производстве дIагIоргба вай дешархой, — аьлар зоотехнически кабинета заведующе н. Богатырева. — ДIахаттал царех цхьаннега: шуриӣ хьоанал мишта тоkх? Ховрг дац хьаала, хьахьокха, хIана аьлча, яьсса я тха кабинет, йоацаш я эшаш йола хьокхама пособеш.

— ДегIа тIа лостам болаш хила, культура Iомае шоашта яхаш хьех вай бераштa, — йоахар преподавателa В. С. Борисенковас. — Хила а гIерт уж вай яххача тайпара цIена а лостам болаш а. Бакъда, из «лостам» накъабалац: занятешкара а бувлаш е Назране, е Карабулаке ух бераш корта тассийта, хIаьта бане лувча. ХIана аьлча вай «Iилман городоке» цу тайпара объекташ йоацаш я. Цамогаш хинна бер а преподаватель а иштта го баха безаш хул: лораш бац техникуме. Медпункт я, дораш бац. Фермашка лаьрххIе графиках дIа а бахе дарба ду цар, вайцига багIац. Преподавателаш кхачан продукташца Iалаш ца барах дувца кIорда а даьдитадар вай, йоахар дIахо В. С. Борисенковас. Кхыметтел, баьцадаарий ларека яц вай доккхача коа. Город Орджоникидзе ух тхо уж эца.

— ДагадоагIий шоана, — аьлар собране дакъа лоацаш хиннача РАПО председатела А. Я. Газднева, — 60-гIча шерашка укх коара арадовла ца дезаш шоаш долча хьаккхихьа хIаьта кхай тIара йоагIа помидораш, нарсаш, кхыдола баьцадаараш?

— ДоагIа, — аьлар зале дехьара а сехьара а.

— Iоа Яндаре хий цеттача шун хьаьнача, хозача лаьтта кхейора шоана уж. — ХIанз духьалваьннар малав, уж шуга ма кхее яхаш? Шура а шортта яр шун ферме цу хана, планаш а тIеххоачашйора. ХIаьта беррига шун юртбоахам лелабер ши хьаким мара а вацар: ферма заведующии, тракторни бригада бригадири. ХIанз керттерча специалистех хьалбизаб шун зIамига боахам...

Харщац из. Хьакимаш дукха ба, бакъда, производства гIулакхаш эсала лел. БоагIача тайпара пайда эцац лаьттах, хьайбаӣ боахамах. Цхьа масал. ДIадахача шера 80 тонн коартолаш дIайийра укхаза. Чуийцар 15 тонн.. ДIадийна фу а во дар, дIае а ханнахьа йолайинзар, яхаш бахьанаш а даьха дIадужадир укхаза из гIулакх а, бехкевар цIенхащтта бехктокхаме ца озаш. Фу-м во хинна хила а мег. Бакъда, керттера бахьан из дацар. Бахьан дар — цу 20 гектар хулача кхай тIа «доал даьраш» колорадски чоапилгаш хилар. ЦIийдаьдар цар из кха зиза техача санна. Гонахьа гIолла специалисташ машинаш хехкаш леллаше а «диар» цар из.

ДIаьккхай совхоз - техникуме хьалха хинна баьцадарий бригада, лелаяц сомиӣ бешамаш. Хьалха башха гурҗиӣ боалаш, гIамгIаш хулар укхаза. ХIанз уж хинна лер а яц.

Укх шера хулаш дола юкъ-юкъера толамаш ца диӣцача тIехьабисарех ба хьайбаӣ боахам а. Шурен дулхи дIадалара планаш кхоачаш-м ю, бакъда, зе мара пайда бац цу гIулакхо. «Лазарий кхуврч» хиннаб укхазарча шин фермах. Дукха хьайбаш дов. Укх шера цхьоалагIча квартале 14 бежан деннад, 18-нена ца боалаш урс хьекхад. Цу гIулакхо 16 эзар сом зе даьд боахама.

Бахьаний наькъаш юххера партбюро, парторганизаце «коа» кхоач. Цун Iоткъам, цун шиш низ болашагIа баларе кхыча тайпара хургдар, аьнна хет гIулакхаш.

ХIанз, подряд производствана юкъеяхьа укхаза болабеннача хана, къаьстта фийла хила еза партбюро, хIана аьлча, дукха проблемаш хургья, цу гIулакха духьале еш. Из бокъонца юкъе яьлча: эшаргбий-хьогI, аьнна хет, цу селла зIамигача боахама селла дукха керттера специалисташ, «замаш», «помаш»?

Болх хувца, эргабаккха, перестройка сихъе укхаза миссел таронаш йолаш моттиг нагахьа нийс а лургьяц: кхычахьа ца тоъаш йола Iилма говзал шоаӣ коа я. специалисташ укхаза кийчбу, лаьтташ а кхы дикагIа хила йиш йоацаш да. Фу эш? Кадрови политика эргаяккхар, сихха хIанзара стиль а хийца, январски Пленумо хьийхача новкъа яла еза-кх партбюро, парторганизаци. Ше а яла еза, коллектив а яккха еза.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

Назрановски района «Экажевский» совхоза № 2 йолча ферме Iаьсий леладеш я Бекова Хьусена Марем. Цо дийнахьа 400 грамм дозал IотIадеттадалийтад Iаьсашта, планагIа кхета доагIар 350 грамм долаш. Укх шера кхоалагIча квартале Марема IотIадеттадалийтача дозалах 420 грамм хиннаӣ.

СУРТА ТIА: «Экажевский» совхоза Iаьсий леладу болхло Бекова Марем.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сий дола цІи-хьехархо!

РСФСР школа заслуженни хьехархо, московски № 811 йолча школа начальни классашка эрсий мотти математикеи хьехаш йола С. Н. Лысенкова, хІанз телевидене новкъосталца берригача мехка йовз. Иштта цун цІи дІахазийтай укх ткъаь шера берашца цо беча балха система.

Софья Николаевнай урокашка хьехархочо: «ХІанз хьадувцаргда...», аьнна аьлча ши-ший цІи ма йоаккха ялар яха кхераме сатем оттац. Укхаза творчески, хІама ха безам бола хьал хул, хІана аьлча «жоп тел» массане а ше-ше хьалха вала гІерташ, хІаьта урок шоай моттигера аргІа-аргІагІа дІахьу («Маша дІахьо», «Петя, дІахохьо»)

Урок безаме, шоайла къувсаш дІайода, хІана аьлча дерригнех а хьалха хьехархочо дІакхетабаьбар уж, хІаьта хІанз «опораш» оала — шоаш хьадаь таблицаш, карточкаш, чертежаш, сурташ атта, чоалхане доацаш юкъе а кхувлаш хаттараштa жоп телача хана чІоагІъю цар шоай знанеш.

СУРТА ТІА: 3 «А» классе математика урок йолча хана.

П. НОСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАШИННАЬКЪАШ ТЕШАМЕ ХИЛИЙТА

Укх тІеххьарча хана транспорте йолча Грозненски линейни чурча гІулакхий отдело каст-кастта чакхйоах граждоний сходаш. Уж хетаяьй «Грозненски отделене машиннаькъа цхьайолча участкашка транспортни объекташта зуламаш дара факташца къовсам чІоагІбара» хьакъехьара Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам кхоачашбара.

Хьалхара сходаш чакхъяьхар Назрановски районе. Цига каст-кастта нийслора тІехьабоалача поездай кораш дохадеш, сигнализацеи бувзамеи средстваш телхаеш, къоалаш деш.

Цох лаьца дувца дукха нах вІашагІкхийтар Аьлтий-Юрта, Гамурзиево. Цига дакъа лаьцар «Энергоснабжене» Грозненски СУ начальника Н. Воротникова, Грозный яхача локомотивни депо машиниста-инструктора А. Шестакова, Назрань яхача станце начальника М. Хучиева, ЛОВД участкови инспектораша Р. Парова, М. Нальгиева.

Сходе къамаьл даьча цу юрташка бахача Б. Албогачиева, Р. Мухиева, Р. Евлоева, М. Цороева машиннаькъа объекташка зуламаш дар дуккхача наьха вахаре кхераме долгах дийцар. Къаьстта теркам тІабахийта беза цу хьакъехьара кхетам балара болх бераштa юкъе бара. Цу гІулакха оарцагІъяла еза юрта Совет, улицашкара комитеташ, школаш. Гулбеннарий дуккхача хаттараштa жоп луш къамаьл дир Гамурзиевски юрта Совета исполкома председатела М. Цороева. Цо белгалдаьккхар, цу хьакъехьара болх цахаддаш бе безилга.

Дукха нах вІашагІкхийтар Сунженски районерча Орджоникидзевская, Серноводск яхача машиннаькъа станцешка. Цига дакъа лаьцар Слепцовская яхача станце начальника С. Наурбиева, Грозкерча машиннаькъа отделене ревизора Л. Пасекос, сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанце воккхагІволча электромеханика Н. Володина, Грозненски транспортни прокуратура прокурора Э. Высоцкаяс, Сунженски райисполкома оргтодела заведующе Медова, хьехархоша, кхычар.

Ала деза, уж мероприятеш чІоагтІа пайдане йолга. Масала, соахка цу тайпара сход хиннаяр Пхьилекъонгий-Юрта. Цул тІехьагІа цхьаь цаІ зулам даьдац укхаза машиннаькъа тІа. Цхьабакъда, массанахьа дац иштта. Цхьа масал доаладелов сона.

Номер 6504 йола «Грозный — Гудермес» яха пригородни поезд бухь билла ше яха езача станце йода. Вагонашка дукха нах ба. Гарга гІертай Аргун яха станци. ЦІаьхха цицха хинна дІабода кора бІалг. Иштта хул кхыча вагонашка а. Пхе корах залгІа йир. КІезига бац дІаяхача Іоакъингаша хедабаьраш.

Из зулам даьраш къайлабаханзар. Уж бар Аргунерча № 3 йолча юкъерча школа дешархой Р. Темиев, С. Хугуев, Т. Хугаев, А. Денилханов. Бераша-м шоаш даьр дІатІаийцар, хІаьта цар даьй-ноаной духьала баьлар, хинна зе хьатакха раьза боацаш.

Цецвоанкхаш хІама да Грозкерча № 17 йолча юкъерча школа дешархоша В. Багдановеи С. Чумаковеи даьр — рельсаш хотталуча моттигашка аьшка загалаш чудийттад цар. МоллагІволчоа хов, цох доккха хатар хила тарлулга.

Уж а машиннаькъахой балха новкъарле ю кхыдола а масалаш доаладир сходаш йолча хана энергоучастка начальника В. Серженкос, Грозненски транспортни прокуратура прокурора М. А. Халидовас, кхычар.

ЦаІ да шеко йоаццаш, нагахьа санна даьша-ноаноша кхетам балара болх дикагІа бой, лакхе дийца зуламаш хургдац, дуккха а маьршагІа хургба машиннаькъахой болхи пассажирий вахари.

Г. ТРЕГУБОВА,
Грозный яхача станце ЛОВД ИДН начальник.

ОТТАДАНЗА ДИСА ПАМЯТНИК

Диъ шу хьалхагІа университета коа гІишлои болх болабелар. Отбойни жІовнашца асфальт боха а баь, боккха кІоаг баьккхар. ХІара дийнахьа занятешка долхаш бІаргагора тхона цига боахка болхлой, техника.

Тхога аьнначох, университета хьалхашка лаьрхІадар Лев Николаевич Толстойна памятник оттаде. Ховш ма дий: Сийлахь-воккхача эрсий яздархочун цІи лелаю Нохч-ГІалгІай пачхаьхьалкхен университето.

Хьалхарча курсе со волаш памятника лаьрхІа хинна лард хьалъетта яьлар. Эскаре гІулакх де вигар со цу юкъа. Каст-каста сай новкъосташка яздора аз: «Фу хилар памятниках?» аьле. Цар жоп цаІ дар: «Балхаш совцадаьд!».

Эскарера цІавеча дІахо дешa волавелар со. Дукха лаьттар цу памятника лаьрхІа лард гІишлонхошта «йицъенна». Бакъда, цхьан дийнахьа «дагаехар» царна из. Юха а доладелар отбойни гонарчий таташ. Цецбаьнна бІарахьежар студенташ лард... йохаеш боахкача болхлошта. Хьалха хиннача тайпара дІанийсйир моттиг. ТІаккха асфальт а тІабиллар.

Цу хІаман шекдаьнна да тхо. Сенна баь бар из болх, мишта кхетаде деза хиннар? Вешта цаІ-м кхетадеш да — пачхаьхьалкхен ахчен болхлой хан йоаяьлга. Берригача студентий хаттар да: Малав цу гІулакха бехке? Меттаоттадаьдий пачхаьхьалкхенна хинна зе?

М. РУСЛАНОВ,
студент ЧИГУ.

ХЬАЛХАРА МАТЧ

Саратовера «Сокол» яха футбольни коллектив дика йовз грозненцашта. Соахка зональни турнире хьалхара моттиг яьккхаяр цо. Цуница чакхдаьккхар «Тереко» укх шерара хьалхара вІашагІкхетар.

оЛвзар вай мехкахошта аьттув болаш дІадоладелар. Каст-каста саратовций наІараштa юхе хулар бургац. Хьалхара тайм чакхъяла ши минот йисача хана У. Садаева теха бургац хьалаца маганзар хьаьший вратара. Иштта хилар ловзара 68 миноте а. Цу бургаца автор а О. Гладкий вар.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Грозненски учета механизаце техникумо 1987/88 дешара шера заочни отделене дешархой дІаэц (юкъерча школа базе) укх специальностех:

техник (учета механизаце а вычислительни балхашта а лаьрхІа),

бухгалтер (промышленносте болх бара лаьрхІа),

статистик (пачхаьалкхен статистика органашка болх бара лаьрхІа).

Юкъерча школа базе деша отташ е экзаменаш дІаяла еза: эрсий мотти литературен (сочинени), математика (устно). Уж дІаэцаргьа кхаь потоках —

I-гІа поток — 10 июне дена 20 июне кхаччалца; II-гІа поток — 10 июле денз 20 июле кхаччалца; III-гІа поток — 10 августе денз 20 августе кхаччалца.

Заявленеш дІаэц 4 мае денз 10 августе кхаччалца.

Деша отташ е каьхаташ эш:

1. Директора цІерагІа заявлени (техникумерча лаьрхІача бланка тІа).
2. Юкъера школа йистеяккхарах дола документ (подлинник).
3. Медицински справка (086 — 4 формах).
4. Диъ сурт 3х4 см.
5. Предприяте, учреждене, организаце кулгалхочо чІоагІдаь дола къахьегама книжка тІара выписка.
6. Балхара характеристика.
7. Цхьан формах йола направлени (цу дешарца бувзам болча промышленни, юртбоахама предприятешеи организацешеи деша хьожабаьч аргара).

Техникума адрес: 364060 г. Грозный, Киров цІерагІа пр. 8 ГТМУ.

Телефон: 7-54-74 — заочни отделени.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

1987 шера 15 мае кхаччалца газах бьте кхерам боацаши кхом беши пайда ийбарах йола къаьстта мероприятеш чакхъяхарца дувзаденна «Грозгоргаз» ЭПУ-с коачача газаца болх беча плитех пайда ийбара бокъонаш дагайохийт.

Газови плитах пайда эца доладалалехьа помещене чу фо кхетийта деза, плита тІара краники газови баллона тІара вентили дІакъайлаайий хьажа веза.

ЦІилеторг хьал а сеге горелка дІатІахьо, хьалсогача горелка краник хьаелла, тІаккха газ горелка массе а Іургашка хьаллотаяла еза.

Плитас болх беча хана кухнера форточка хьаделла.

Духовой шкафа горелка хьалсагалехьа, шкафа нні хьа а йийлла 2 — 3 минота фо кхетийта деза. ТІаккха хьалсега каьхат горелка дІатІа а дихье, духовой шкафа краник хьаелла.

Газови плитах пайда ийца шоаш даьлча плита тІара краники газови баллона тІара вентили дІакъовла.

Газови аппаратурана ремонт яра дешаех телефон тоха газови плитана юхе хьалъахка ядача пайда ийбара бокъонаш тІа белгалъяьккхача номерах.

Шоашта газа хьаж кхийттача плита тІара краники балона тІара вентили дІакъовла, цІилеторг а ма сега электроприборех пайда а ма эца, помещене чу фо кхетийта, аварийни службага телефон тоха укх номерах — 04.

Хьал а сега болх беш йола газови плита тІахьожам боацаш йита, кухне вижа алла, берашеи газобалонни установкаца хьакхашта воацачунгеи пайда ийбайта, плитайца цІа дІоахде, ремонт е, кхычахьа дІаоттае абонента бокъо лац, хІаьта иштта балон йІоахъе — йІоахъялча из эккха тарлу.

Баллон массаза хувц плитаца баллон вІашагІхотташ йолча моттигашка гІолла сапа чоп а хьекхаш газ хьаухий хьежа веза.

Баллон хувцача хана, из болх бара пайдана йий хьежа веза. Уж бокъонаш леррагІа лораяро хатар ца хилийтара, газови оборудованех авари ца еш пайда ийбара гІоду.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Дувла Центральни рынкерча тха № 27 йолча «Садовник» яхача тика тІа. Цу чу йохкаш я Брянски заводе хьаяь газови горелкаш (мах — 60 сом). Диц ма ле «Садовник» яхача тика тІа а даькха шоашта цІагІа эша товараш эца.

«Промтовары» объединени.

ЭЦАРХОЙ, ОРГАНИЗАЦЕЙ, УЧРЕЖДЕНЕЙ ТЕРКАМГА!

«Промтовары» яхача объединене розничи торгови объединене № 7 йолча «Спорттовары» тика тІа (Революце пр. 12) дохкаш да:

— Волейбольнии фубольнии цхаралаш, спортивни тринажераш, шахматаш, шашкаш, домино.

— Спортивни велосипедаш, кубкаш, вымпелаш.

— Іовужа галеш, наькъа лелаю примусаш, пляжни тендаш, чкъаьрий лувца зІакаш, поплавкаш, кхыйола хІамаш.

— МІарилгаш, спортивни конь, спортивни козел, гимнастически гІайбаш.

Товараш карарча ахчах а тІадилла а эца йиш я.

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕПРОГРАММА

5 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Ю. Бондарев. «Берд». Фильм-спектакль.
19.35 — Кепайоазон денга. Документальни фильм. «ТАСС корреспонденташа хоам бу».
11.05, 16.00, 17.10 — «Кердадараш».
16.10 — «Наьна школа».
16.40 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин — «Карл Маркс».
17.15 — «ХІана, сендухьа». Бераштa йола передача.
17.45 — «Память». Передаче дакъа лоацаш ба яздархо В. Карпови XXV партсъезда цІерагІча колхоза председатель И. Кальницкий.
19.00 — «Газето интервью лу...». «Правда» газета 75 шу дизара. Передаче дакъа лоацаш ва «Правда» газета корртера редактор, академик В. Г. Афанасьев.
19.40 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Эзараш наькъашта юкъе». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Йоккхача планагІа — саг.
22.55 — «Тахан дунен тІа».
23.10 — Советски илле концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Горожанаш лаьтта». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Іалам Іомадар. 2-гІа класс.
8.55 — «Энерге наькъаш». Іилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.15 — Французски мотт. Іомабу 1-гІа шу. 10-гІа передача.
9.55 — Іилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетамбалар.
10.35, 11.35 — Истори. 6-гІа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.05 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гІа сери.
13.45 — «Кердадараш».
13.50 — «Илли оал Буша». Телевизионни документальни фильм. 2-гІа фильм.
17.40 — «Братья во долларе». Телефильм.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала).
18.15 — Тамашийна кхо бос.
18.25 — «Поэзен мугІараш» (нохчий меттала).
18.40 — Тахан — кепайоазон ди. Хана пха.
18.55 — «Хьамсарча лаьттан сий».
19.15 — «Вахарца гІа боахаш». (гІалгІай меттала).
19.30 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.50 — «Парте дика гІонча». (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Ритмически гимнастика.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни кхо сери йолча художественни фильма премьера. 1-гІа сери.
22.50 — Фристайл Домбае.
23.30 — «Кердадараш».

6 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Социалистически Къахьегама Турпалца, академикаца П. Г. Костюковца дешархой вІашагІкхетар.
8.50 — «Эзараш наькъашта юкъе». Художественни фильм.
10.10, 16.00, 17.35, 20.05 — «Кердадараш».
16.10 — «Моаршал да хьога, музыка». ДІахьор — музыковед С. Виноградова.
16.5 — «Агропрома гІулакхаши йоакхоши». Документальни фильмаш: «Мишта лорадергда хьо, лаьтта...». «Сенца ба кана низ».
17.40 — «Илли сагаца дус». В. Баснер, М. Матусовский — «ЦІи йоацача лакхаленга».
18.35 — «ТІоаргац». Бокхийчарна мультипликационни фильма премьера.
19.00 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
19.05 — «Шоайла кхетара дІоагІаш». «ДикагІча дунен общество». яхача дунен халкъашта юкъерча организаце викалашца вІашагІкхетар.
20.05 — «Кердадараш».
20.10 — М. Пятницке цІерагІча РСФСР Пачхьалкхен академически эрсий халкъа хора концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Концертни студе Останкино яздархочунца Григорий Баклановца вІашагІкхетар.
22.55 — Дунен кагирхойн.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Коа вІашагІкхетаргда вай». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Обществоведени. 10-гІа класс.
9.05 — Немций мотт. Іомабу 1-гІа шу. 37-гІа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи.
10.35, 11.35 — М. Сервантес — «Дон Кихот». 6-гІа класс.
11.05 — «Довзаш доаца тамашийна дуне». Іилма-довзийтара фильм.
12.05 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни кхо сери йолча художественни фильма премьера. 1, 2-гІа сереш.
14.30 — «Кердадараш».
14.35 — «Илли оал Буша». Телевизионни документальни фильм. 3-гІа фильм.
17.35 — «Тха Уральске иштта да». Телефильм.
18.15 — «Шоана, дай-ноаной» (гІалгІай меттала).
18.45 — «Эрмитажа кизга». Телефильм.
18.55 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.15 — Концерт (нохчий меттала).
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Шахтер» — «Динамо» (Киев). — 2-гІа тайм.
20.45 — «Фу улл цу лакхе?» Іилма-довзийтара фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІа сери.
22.55 — «Кердадараш».

7 МАЙ

РАДИО ДИ, БУВЗАМА ЕРРИГАЧА ОТРАСЛЕЙ БОЛХЛОЙ ЦІЕЙ.

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Гущдар — теша хала дар».
9.05 — «Наьха письмош». Художественни фильм.
10.35, 16.00, 17.25 — «Кердадараш».
16.15 — А. Твардовский — «Василий Теркин». Ешар — РСФСР халкъа артист О. Табаков. Фильм-концерт. 1-гІа дакъа.
18.15 — Іилмен вахари.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Футбол. Олимпийски турнира хержа матч. Болгаре сборни — СССР сборни.
20.45 — Хьай могаш хила безам бале.
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзий ЦІен Колонни зале радио Ден хетадаь концерт. Перерыв йолча хана — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Кхагара... борщага кхаччалца». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — И. В. Гете — «Фауст». 9-гІа класс.
9.05, 14.30 — Испански мотт. Іомабу 1-гІа шу. 11-гІа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35 — «Симбирскера Ульяновске кхаччалца». Іилма-довзийтара фильм.
11.05 — Краснодарски студе телевидене программа.
12.05 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни кхо сери йолча художественни фильма премьера. 2, 3-гІа сереш.
17.45 — «Черный ход». Документальни фильм.
18.15 — Атеистически темаех. «Марха — зуламе гІулакх» (гІалгІай меттала).
18.25 — «Бибибуль и Заланбек». Телефильм.
18.50 — Май беттара сомий беш. Специалиста хьехамаш.
19.00 — Кроссворд.
19.30 — «Нохч - ГІалгІайчен ди».
19.50 — Фильм-реклама.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — Халкъа ашараш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гІа сери.
22.50 — «Кердадараш».

8 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Моаршал да хьога, музыка».
8.50 — «Дунен кагирхойн».
9.25, 16.00, 17.20, 20.00 — «Кердадараш».
16.25 — А. Твардовский. «Василий Теркин». Фильм-концерт. 2-гІа дакъа.
17.25 — «Возбуачал доаллача кхеран илли». Мультипликационни фильм.
17.45 — «Хано хьалхадоах...». Краснодарски края Кургански КПСС РК балха опытах. Дакъа лоацаш ва КПСС РК хьалхара секретарь З. Н. Боровикова.
18.15 — ДІалокх РСФСР халкъа артиста В. Спивакова.
19.00 — ТІема киносборниний оагІонашка гІолла.
20.05 — «Ветераний дог къалац». г. Москван Сийлахьча Даьхен тІема ветераний хорах концерт-очерк.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кхалнаьха клуб». Телевизионни художественни фильма премьера. «Мосфильм». 1-гІа сери.
22.45, 18.45 — «Тахан дунен тІа».
23.00 — «Кхалнаьха клуб». Телевизионни художественни фильм. 2-гІа сери.
00.05 — Дунен велогонка. ГДР передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильмаш: «Самолет ергьа аз», «Мама».
8.35 — М. А. Шолохов. Вахарен творчестван оагІонаш.
9.35, 13.15 — Английски мотт. Іомабу 1-гІа шу. 25-гІа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.35 — Б. Полевой. «Повесть о настоящем человеке». 5-гІа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.05 — «Цхьаннахьа тІема тата да». Телевизионни художественни фильм. 3-гІа сери.
13.45 — «Призвание». Телевизионни журнал.
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — «Будущее планеты». Документальни фильм.
18.00 — Документальни фильм.
18.20 — Коммунисти эргалонаши (гІалгІай меттала).
18.35 — «Коталон салтий» (нохчий меттала).
19.05 — «Шоана, ветеранаш». Концерт.
19.35 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.55 — В. Матиев. «Партизанаш». Телеспектакль.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шахматаш. 3 сборни матч.
21.55 — «Возвращение к полюсу». Социалистически Къахьегама Турпалах, географически общества президентах, академиках А. Ф. Трешниковах телевизионни документальни фильм.
22.45 — Шахматаш. 3 сборни матч.
23.00 — «Кердадараш».

9 МАЙ

I ПРОГРАММА

СОВЕТСКИ ХАЛКЪО СИЙЛАХЬЧА ДАЬХЕН ТІЕМ ТІА 1941 — 1945 шш. КОТАЛО ЯЬККХА ЦІЕЙ

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Коталон цІейга. Документальни фильмаш: «Аз дув буъ, Ленинград». «Оалхазараш сийнача сигала».
9.05 — «Время свиданий». Телевизионни документальни фильмай премьера.
10.10 — «Салте хила». Телевизионни документальни фильма премьера.
10.45 — Тахан коталон цІей. СССР оборона министра хьалхарча заместителa, Советски Союза Турпала эскара инарала П. Г. Лушева къамаьл.
11.00 — Котбаьннараш. Коталон цІейна хетаяь передача.
12.30 — Мультипликационни фильмаш: «Песни огненных лет».
13.00 — «Человек с аккордеоном». Художественни фильм.
14.30, 17.05, 19.10 — «Кердадараш».
14.50 — «Шоана, ветеранаш». Музыкальни передача.
15.35 — Хьайбай дунен тІа.
17.10 — «ДоттагІіле». Телевизионни журнал.
17.40 — Духовой музыка Ерригсоюзни цІей.
18.50 — Фашизма духьала латаш байнарий сийна. Йист ца хулаш минута.
19.20 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Историн доврдоаца мугІараш». «Саятечох баллада». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.45 — Коталон цІейна хетаяь музыкальни передача.
23.00 — Дунен велогонка. ГДР передача.
23.30 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — Іуйранара почта.
8.45 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Городаш — турпалаш». Телевизионни документальни фильм.
10.15 — «Климко». Фильм-бераштa.
11.25 — «Дег чура Коталонах тешарах». Сийлахь Даьхен тІом советски литературе.
12.15 — «Салташ иллеш доахача хана». Салтий илле фестиваль.
14.45 — «Эдуард Асадов. ТІом бу, теш, беза». Телевизионни документальни фильм.
15.35 — Мультипликационни фильмаш: «Маруся Богуславка», «Василиса Микулишна».
16.05 — «Салтий ОрловгІар». Документальни фильм.
17.00 — Городошни спорт. Коталон Ден хетаь турнир.
17.35 — «Города тІа гІоллара оалхазараш». Субтитрашца художественни фильм.
16.50 — Фашизма духьала латаш байнарий сийна. Йист ца хулаш минута.
19.15 — «Сийле хийла шун, турпалаш!».
19.55 — Къонахчал бІаьшерашка дахаргда (гІалгІай меттала).
20.25 — «ЙоврхІоаца къонал...». Документальни фильм.
20.50 — «Халкъа дага доагІа». Спецвыпуск.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Май бутт бар». Телевизионни художественни фильм.
23.35 — «Кердадараш».

10 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка, Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — ДІалокх И. Осиповас.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото». тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйранара почта».
11.30 — Документальни фильмаш: «Василь Быков», «Восхождение».
12.20 — Мультипликационни фильм.
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — «Новкъост илли». Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Воронежера передача.
15.45 — «Призвание». Телевизионни журнал.
16.45 — Чехословаке къаман цІейга — фашистски захватчикех мукъаьлнна Ди. Чехословаке телевидене программа.
17.15 — «Вай цІа». Телевизионни журнал.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — Мультипликационни фильмаш: «Болата гІоз», «Хьа цІен машар хилба».
19.20, 23.00 — «Кердадараш».
19.25 — ЦТ экрана тІа духхьашха. «Сезон мира в Париже». Художественни фильм. (Югослави — Франци).
21.00 — «Ха».
21.40 — «Бека, пандар». ДІахьор — РСФСР заслуженни артист Г. Заволокин.
23.05 — «Футбольни обозрени».
23.45 — Дунен велогонка. ГДР передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дІаотта!
8.15 — «Даьхен оборона чІоагІъе». Документальни фильма премьера.
9.00 — «Эрсий къамаьл».
9.30 — С. Прокофьев. Классически симфони.
10.10 — «Палитра». Телевизионни журнал.
11.00 — Кагирхой спектаклей кхоалагІа Ерригсоюзни фестиваль.
13.00 — «Дага латтар кхоачашхилар». Мультипликационни фильм.
13.30 — «Дунен кагирхойн».
14.05 — А. Глазунов. Лирически поэма.
14.15 — «И тогда я сказал — нет...». Художественни фильм.
15.35 — «Лоамашка хьалхара». Документальни фильма премьера.
15.55 — «Укх лаьтта безам болча хана». Фильм-концерт.
16.25 — «Легенда о старом маяке». Мультипликационни фильм.
16.45 — Шахматаш. Сборни матчах.
17.00 — «Ставлю на голосование». Телевизионни документальни фильм.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Киев).
19.45 — Шахматаш. Сборни 3 матчах.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Конни спорт. Ерригсоюзни яхьаш. Московски ипподромера передача.
20.45 — Шахматаш. Сборни 3 матчах.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шахматаш. Сборни 3 матчах.
21.55 — «Баллада о дереве и розе». Художественни фильм. (ЧССР).
23.10 — Шахматаш. Сборни 3 матчах.

РАДИО

5 МАЙ

КЕПАЙОАЗОН ДИ

6.40 — Миллионий трибуна.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Кепайоазон болхлошта лаьрхІа концерт.
9.15 — «Соцкультбыта» объекташ хьалъяра — хІара денна теркам» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — 17.00 — «Шоана юртбоахаме хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
УКВ
19.00 — «Ашарч Ш. Эдисултанов». Ашарий программа.
19.30 — Лирически илле концерт.

6 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Концерт.
11.15 — «Халкъа тІахьожам — балха тІа» (гІалгІай меттала).
11.30 — 12.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (нохчий меттала).
15.15 — 15.40 — «Сихдара наькъаш».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал (гІалгІай меттала).
16.15 — Спортивни Нохч-ГІалгІайче.
16.35 — «Новкъост» яха дискуссионни клуб.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
УКВ
19.00 — М. Сулаева дешашта дахна иллеш.
19.30 — «Зама» яхача ансамбла концерт.

7 МАЙ

РАДИО ДИ БУВЗАМА ЕРРИГАЧА ОТРАСЛЕЙ БОЛХЛОЙ ЦІЕЙ

6.40 — «Каьхат а доацаш юкъе юкъ а йоацаш». Беседа.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Бувзама болхлошта лаьрхІа концерт.
11.15 — «Дерригача халкъий аудитори» (нохчий меттала).
11.30 — «Хьалхалаттараш». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
11.45 — 12.00 — КПСС обкома пленума лаьрхІачун тІехьа. «Договорни декхараш. Мишта кхоачашду уж?».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гІулакхаш — вахаре» (гІалгІай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Сий къахьегамга хьежжа». Доярках З. Фаргиевайх зарисовка (гІалгІай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Реклама.
УКВ
19.00 — Илли оал М. Минцаевеи А. Далхадовеи.
19.24 — Сакъердаме иллеш.

8 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Сихдара наькъагІа». (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизара — доаггІача тайпара накъадаха! «Яхье баьннараш» (гІалгІай меттала).
11.15 — 12.00 — «Операца вІашагІкхетар» яхача циклацара передача (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 — «ДоттагІала мотт, вошала мотт» (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — СССР бусалба нах: «Дувцари факташи». Беседа (гІалгІай меттала).
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «БаьцоегІаш лелаерий бІаьстан балхаш».
18.40 — 19.00 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).
УКВ
19.00 — Ашарий галерея. Илли оал Дагаев Валида.

9 МАЙ

СИЙЛАХЬЧА ДАЬХЕН ТІЕМ ТІА 1941 — 1945 шш. СОВЕТСКИ ХАЛКЪО КОТАЛО ЯЬККХА ЦІЕЙ

6.40 — «Къонахчал».
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — Сийлахьча Даьхен тІема иллеш.
10.35 — «Лаьттан тІарча машара духьа». Беседа (гІалгІай меттала).
10.55 — 11.00 — Ашараш.
11.20 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог».
11.40 — 12.00 — «ТІема кхоллаш бац уж къонахий».
12.30 — «Сийлахьча къонахчала дийна оагІув» (нохчий меттала).
12.45 — «ЦІи шийна тІалаьца». Очерк.
13.00 — «Шоана, тІема ветеранаш». Ашарий программа.
13.45 — 14.30 — «Кавказа Іуйренаш». Радиожурнал.
18.00 — Кердача хоамий специальни выпуск.
18.30 — 18.50 — Халкъа тІемах дагадоагІараш деза да». Композици (гІалгІай меттала).
УКВ
19.00 — «Хьамсара лаьтта». П. Волкова дувцар.
19.30 — Концерт.

10 МАЙ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — 12.00 — Кіиранден ашарий программа.
15.15 — 15.30 — «Халкъа эшача товараштa — лакха дикал». (гІалгІай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал долчарна». Концерт.
УКВ
19.00 — Моттигерча композиторийн поэтийн иллеш. Музыкальни программа.
19.30 — Концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностей транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84, культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05169. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1694.